

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om försäkringsmäklare och lag om ändring av 3 § lagen angående rättighet att idka näring

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att en lag om försäkringsmäklare stiftas. Med försäkringsmäklare avses var och en som yrkesmässigt till sina uppdragsgivare förmedlar försäkringar från flera försäkringsgivare som inte är beroende av varandra.

Endast en fysisk person eller sammanslutning som antecknats i social- och hälsovårdsministeriets försäkringsmäklarregister och som inte är beroende av försäkringsgivare kan vara försäkringsmäklare. Lagen gäller inte sådan förmedling av försäkringar som försäkringsgivare bedriver och inte heller förmedling av återförsäkringar.

Social- och hälsovårdsministeriet är pliktig att såsom försäkringsmäklare registrera var och en som uppfyller de lagstadgade förutsättningarna på registrering.

Det föreslås att lagen skall reglera avtalsförhållandet mellan uppdragsgivaren och försäkringsmäklaren genom stadganden som är tvingande för försäkringsmäklaren och som reglerar uppdragskontraktets form, föreskriver vad kontraktet i alla fall skall innehålla samt anger vilka skyldigheter försäkringsmäklaren har när han utför uppdraget, vilka upplysningar uppdragsgivaren skall få om försäkringen, samt hur uppdragsgivarens och försäkringsgivarens medel skall förvaras. Det föreslås också att i lagen intas stadganden om provision eller arvode som betalas till försäkringsmäklare. Försäkringsmäklaren skall utföra sitt uppdrag

med yrkeskunskap och omsorg samt i sin verksamhet iakttä god försäkringsmäklarsed.

I lagen stadgas även om försäkringsmäklares skadeståndsskyldighet. Stadgandet om skadeståndsskyldighet är tvingande i relation till konsumenter eller näringsidkare som kan jämföras med konsumenter.

En försäkringsmäklare är pliktig att ha en av social- och hälsovårdsministeriet godkänd försäkring för ersättandet av de skador som förmedlingen av försäkringar kan orsaka.

Tillsynen över försäkringsmäklarverksamheten ankommer på social- och hälsovårdsministeriet. Vid tillsynen skall samma principer följas som vid tillsynen över försäkringsbolag.

När lagen om försäkringsmäklare stiftas skall till den förteckning i 3 § lagen angående rättighet att idka näring som gäller de näringar om vilkas idkande särskilt stadgas genom lag eller förordning även fogas bedrivande av försäkringsmäklarverksamhet.

Propositionen ansluter sig till propositionen med förslag till lag om ändring av lagen om utländska försäkringsbolags verksamhet i Finland och propositionen med förslag till lag om fritt tillhandahållande av försäkringstjänster samt till vissa lagar som har samband med den.

Propositionen ansluter sig till avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och lagarna avses träda i kraft samtidigt som avtalet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
ALLMÄN MOTIVERING	3	4. Propositionens organisatoriska och ekonomiska verkningar	13
1. Propositionens samhälleliga betydelse	3	5. Andra omständigheter som inverkat på propositionen	14
1.1. Mål	3	DETALJMOTIVERING	14
1.2. Medel	4	1. Motivering till lagförslagen	14
1.2.1. Inledning	4	1.1. Lag om försäkringsmäklare	14
1.2.2. Lagens tillämpningsområde	5	1.2. Lagen angående rättighet att idka näring .	27
1.2.3. Registrering och förutsättningar för registrering	5	2. Ikraftträdande	28
1.2.4. Bedrivande av försäkringsmäklarverksamhet	5	2.1. Lag om försäkringsmäklare	28
1.2.5. Försäkringsmäklarens ansvar	6	2.2. Lagen angående rättighet att idka näring .	28
1.2.6. Tillsynen över försäkringsmäklare .	7	LAGTEXTER	28
2. Nuläget	7	1. Lag om försäkringsmäklare	28
2.1. Lagstiftning	7	2. Lag om ändring av 3 § lagen angående rättighet att idka näring	33
2.2. Praxis	8	BILAGA	34
2.3. Lagstiftningen i de övriga nordiska länderna och inom Europeiska gemenskaperna .	9	Parallelltext	34
2.3.1. De övriga nordiska länderna	9		
2.3.2. Europeiska gemenskaperna	10		
3. Ärendets beredning	12		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Propositionens samhälleliga betydelse**1.1. Mål**

EG-rådets direktiv av den 13 december 1976 om åtgärder för att underlätta det effektiva utnyttjandet av etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster såvitt avser försäkringsagenters och försäkringsmäklares verksamhet (ex ISIC Grupp 630) och särskilt övergångsbestämmelser rörande sådan verksamhet (77/92/EEG), nedan direktivet om försäkringsförmedlare, ingår i EES-avtalets regelverk och kommer därför i och med EES-avtalets ikraftträdande att tillämpas även i Finland. Direktivet behandlar i huvudsak frågan om vilken i en annan medlemsstat förvärvat utbildning och arbetserfarenhet som skall anses tillräcklig för att en person skall få utöva i direktivet avsedd verksamhet i en medlemsstat.

Europeiska gemenskapens kommission har dessutom givit en rekommendation om försäkringsförmedlare (92/48/EEG), nedan rekommendationen om försäkringsförmedlare, enligt vilken alla medlemsstater skall reglera hur försäkringsförmedlare får inleda sin verksamhet och registrera personer som utövar sådan verksamhet. Fastän rekommendationen inte ingår i EES-avtalets regelverk, och dess bestämmelser inte heller binder EG:s medlemsstater, är det dock ändamålsenligt att man även i Finland beaktar bestämmelserna i rekommendationen när lagen om försäkringsmäklare stiftas.

Ett av målen för denna proposition är sålunda att i Finland införa sådana stadganden om försäkringsmäklare som överensstämmer med EG-direktivet om försäkringsförmedlare och EG-rekommendationen om försäkringsförmedlare. Det föreslås att detta skall ske genom att en lag stiftas om försäkringsmäklare. I fråga om försäkringsombuden föreslås det att kravet på registrering enligt rekommendationen om försäkringsförmedlare intas i lagen om försäkringsbolag (1062/79) genom en proposition med förslag till lagen om ändring av lagen om försäkringsbolag.

Enligt artikel 2.1 a i direktivet om försäkringsförmedlare avses med försäkringsmäklare en person som utövar yrkesmässig verksam-

het med avseende på försäkring eller återförsäkring av risker och med full frihet att välja företag uppträder som förmedlare mellan personer som söker sådan försäkring och försäkringsföretag eller återförsäkringsföretag, utför förberedande arbete inför ingående av försäkrings- eller återförsäkringsavtal och, då så är lämpligt, bistår vid administrering och fullgörande av avtalen.

En sakkunnig som inte är beroende av försäkringsbolag kan behövas, eftersom uppdragsgivaren själv inte nödvändigtvis har tillräckliga förutsättningar och möjligheter att jämföra de försäkringarna olika försäkringsgivare erbjuder och att på förhand förstå försäkringsavtalens alla följder, då invecklade tekniska och juridiska frågor är förknippade med försäkringsverksamheten. En yrkeskunnig och pålitlig försäkringsmäklare gör det lättare för kunden att sköta sina försäkringsärenden och att skaffa sig ett sakligt försäkringsskydd.

I framtiden kommer försäkringsmäklarna med största sannolikhet att till sitt klientel kunna räkna företag som håller på att bli internationella eller redan är det, som är vana att anlita försäkringsmäklare när de försäkrar sig mot risker i sin verksamhet utomlands och som har den största nyttan av den sakkunskap stora internationella försäkringsmäklarföretag erbjuder och av dessa företags världsomfattande kontaktnät.

Sådana små och medelstora företag som inte själva har personal som specialiserat sig på riskkontroll och försäkringsärenden kan, i likhet med vissa föreningar, organisationer eller kommuner, vara intresserade av att i försäkringsärenden anlita sådan utomstående sakkunnig hjälp som inte är beroende av försäkringsbolag. En del av dessa anlitar redan nu så kallade försäkringskonsulter.

När det gäller konsumentförsäkringar, särskilt skadeförsäkringar, kan efterfrågan på den service försäkringsmäklarna erbjuder vara anspråkslös. De försäkringsprodukter som erbjuds är långt standardiserade och de ringa belopp som de enskilda hushållen betalar i försäkringsavgifter lockar kanske inte heller till försäkringsmäklarverksamhet på detta område. Däremot kan efterfrågan på utomstående, av försäkringsbolag oberoende sakkunnig hjälp aktualiseras när privatpersoner tecknar personförsäkringar och deras individuella behov och

de alternativ olika bolag erbjuder skall klarläggas, särskilt då utländska försäkringar lättare än tidigare blir tillgängliga för hushållen.

Fastän drivande av försäkringsrörelse till övriga delar regleras hos oss, finns i vår lagstiftning inga stadganden om bedrivande av försäkringsmäklarverksamhet. Den myndighet som utövar tillsyn över försäkringsverksamheten, nämligen social- och hälsovårdsministeriet, har inte heller behörighet att utöva tillsyn över försäkringsmäklarnas verksamhet.

Eftersom någon särskild tillsyn inte förekommer när försäkringsmäklarverksamhet inleds eller bedrivs, kan även sådana personer börja utöva försäkringsmäklarverksamhet som inte har yrkesmässiga eller ekonomiska förutsättningar att bedriva sådan verksamhet som de haft för avsikt eller att bedriva den i den omfattning de avsett. Genom att en lag stiftas om bedrivande av försäkringsmäklarverksamhet kan strävan att hindra icke yrkeskunniga och opålitliga personer från att få tillträde till branschen främjas och kvaliteten på de tjänster försäkringsmäklarna erbjuder påverkas i positiv riktning.

Eftersom försäkringsmäklaren antingen själv är en näringsidkare som inte är beroende av försäkringsbolag eller är anställd hos en sådan näringsidkare, kan han inte betraktas som ett sådant ombud för ett försäkringsbolag för vars åtgärder och eventuella misstag försäkringsbolaget enligt gällande lagstiftning eller allmänna skadeståndsrättsliga principer är ansvarigt. Om försäkringsmäklaren inte har garanterat sig mot eventuellt skadeståndsansvar till exempel genom försäkring, kan den skada mäklarens misstag eller försummelser förorsakat vara ödeläggande för uppdragsgivaren eller skadelidande tredje person. Det behövs därför stadganden om en försäkringsmäklares skadeståndsansvar och ett system med obligatorisk skadeförsäkring, med vars hjälp eventuella skador ersätts.

Försäkringsmäklarna spelar för närvarande en ringa roll i vårt land. När vår försäkringsmarknad öppnas för internationell konkurrens och den europeiska integrationen fortskrider är det möjligt att försäkringsmäklarverksamheten ökar även i Finland. För att försäkringsmarknaden skall kunna fungera ostört och en sund utveckling tryggas skall försäkringsmäklarnas verksamhet vara stabil och kontinuerlig och mäklarna skall åtnjuta allmänt förtroende. Detta förutsätter att garantier finns för att försäkringsmäklarna har tillräckliga ekonomi-

ska förutsättningar och tillräcklig yrkeskunskap för att kunna utöva verksamheten och att man ser till att förutsättningarna för verksamheten ständigt föreligger.

Av nämnda skäl anses det motiverat att i fråga om försäkringsmäklarna göra ett avsteg från den i Finland rådande principen om näringsfrihet och endast ge sådana fysiska och juridiska personer som antecknats i social- och hälsovårdsministeriets register rätt att utöva försäkringsmäklarverksamhet.

Fastän registreringen i och för sig höjer tröskeln för tillträde till branschen kan den dock inte anses begränsa konkurrensen på ett ogynnsamt sätt, eftersom social- och hälsovårdsministeriet som registrerande myndighet inte i sin bedömning får beakta om nya företagare behövs i branschen, utan är skyldig att registrera den som så önskar, om de lagstadgade förutsättningarna är uppfyllda. Ett välfungerande och sakenligt reglerat system med försäkringsmäklare kan i och för sig främja konkurrensen mellan försäkringsgivarna och eventuellt även öka det intresse utländska försäkringsföretag hyser för vår marknad.

1.2. Medel

1.2.1. Inledning

För att ovan nämnda mål skall kunna nås föreslås det att en lag om försäkringsmäklare stiftas. I lagen ingår såväl näringsrättsliga stadganden om förutsättningarna för registrering och om registreringsförfarandet, om tillsyn och administrativa påföljder som avtalsrättsliga stadganden om hur mäklaruppdraget skall utföras, om de avtalsrättsliga påföljderna vid felaktigt förfarande hos försäkringsmäklaren och om det ansvar försäkringsmäklaren har mot dem som inte är parter i avtalet. Viljan att trygga en sund utveckling av försäkringsmäklarverksamheten och att skydda klienterna genom att lagstiftningsvägen skapa ramar för denna verksamhet i Finland kan ses som en grundläggande princip för lagförslaget. Lagförslaget motsvarar också bestämmelserna i EG-direktivet om försäkringsförmedlare och rekommendationen om försäkringsförmedlare. I förslaget har man även försökt beakta det förslag till reform av lagen om försäkringsavtal som bereds inom justitieministeriet, eftersom det är ändamålsenligt att den försäkringsökkan-

des ställning till exempel i fråga om rätt att få upplysningar såvitt möjligt är densamma oberoende av om han tecknar sin försäkring direkt hos försäkringsgivaren eller genom förmedling av en försäkringsmäklare.

1.2.2. Lagens tillämpningsområde

Försäkringsmäklare är den som bedriver försäkringsmäklarverksamhet i Finland. Med försäkringsmäklarverksamhet avses i sin tur sådan verksamhet som enligt framställningen ovan omfattas av artikel 2.1 a i direktivet om försäkringsförmedlare.

Lagen skall emellertid inte tillämpas på sådan förmedling av försäkringar som bedrivs av försäkringsgivare och inte heller på förmedling av återförsäkringar.

Aven den som är anställd hos en sammanslutning som utövar försäkringsmäklarverksamhet kan registreras som försäkringsmäklare. Lagen gäller emellertid huvudsakligen näringsidkare som utövar försäkringsmäklarverksamhet. Med näringsidkare avses fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt, i förvärvs- syfte eller i syfte att skaffa sig affärsvinst utövar yrke, rörelse eller annan näring.

1.2.3. Registrering och förutsättningar för registrering

I syfte att säkerställa att försäkringsmäklarna är pålitliga och yrkeskunniga föreslås det att försäkringsmäklarverksamhet enligt lagen endast skall få utövas av en sådan av försäkringsgivare oberoende fysisk person eller sammanslutning som antecknats i social- och hälsovårdsministeriets register över försäkringsmäklare.

De som registrerats såsom försäkringsmäklare har ensamrätt till benämningen försäkringsmäklare.

Det är straffbart att olovligen bedriva försäkringsmäklarverksamhet eller att olovligen använda benämningen försäkringsmäklare.

Social- och hälsovårdsministeriet är skyldigt att såsom försäkringsmäklare registrera en fysisk person som anhåller om registrering, förutsatt att han förutom kravet på oberoende även uppfyller de andra lagstadgade kompetenskraven.

För fysisk person som vill bli registrerad som

försäkringsmäklare uppställer lagen rätt så allmänna krav beträffande utbildning, erfarenhet och allmän lämplighet. Kraven på utbildning preciseras inte närmare i detta skede, eftersom vi inte i Finland för närvarande har något utbildningsprogram eller någon yrkesexamen som är avsedd för försäkringsmäklare. De allmänna stadgandena skall även göra det möjligt att beakta bestämmelserna i EG-direktivet om försäkringsförmedlare i fråga om registrering av den som kommer från någon annan EES-stat såsom försäkringsmäklare.

För att en sammanslutning skall kunna registreras såsom försäkringsmäklare skall det i sin tjänst ha ett med hänsyn till rörelsens art och omfattning tillräckligt antal fysiska personer som registrerats såsom försäkringsmäklare.

I syfte att säkerställa att försäkringsmäklaren i tillräcklig mån har garderat sig mot eventuella skador som verksamheten kan förorsaka, skall social- och hälsovårdsministeriet i samband med registreringen även kontrollera att en fysisk person som i egenskap av näringsidkare bedriver försäkringsmäklarverksamhet och en sammanslutning som bedriver sådan verksamhet har försäkring för täckande av de skador försäkringsmäklarverksamheten kan förorsaka. Social- och hälsovårdsministeriet ger närmare anvisningar om innehållet i försäkringen.

Det viktigaste kravet som ställs på försäkringsmäklare är kravet på att han skall vara oberoende av försäkringsgivarna; det att försäkringsmäklaren uttryckligen representerar sin uppdragsgivare i relation till försäkringsgivaren skiljer honom från ombudet som verkar som representant för försäkringsgivaren. Lagen ger några exempel på när ett sådant beroendeförhållande anses ha uppstått. Om social- och hälsovårdsministeriet anser att ett beroendeförhållande uppstått kan registreringen återkallas.

1.2.4. Bedrivande av försäkringsmäklarverksamhet

I syfte att skydda försäkringsmäklarnas klienter och för att tillsynen skall bli effektivare föreslås det att en försäkringsmäklare skall vara skyldig att för sin verksamhet ha ett fast driftsställe i Finland.

En försäkringsmäklare kan bedriva förmedling av personförsäkringar, skadeförsäkringar

eller bägge formerna av försäkringar, enligt vad som antecknats i försäkringsmäklarregisteret.

I lagen ingår även vissa avtalsrättsliga stadganden om förhållandet mellan försäkringsmäklaren och uppdragsgivaren. Dessa stadganden är tvingande så att ett avtalsvillkor som till nackdel för uppdragsgivaren avviker från lagens stadganden är ogiltigt. Stadgandena kompletteras med ett stadgande om försäkringsmäklares skadeståndsskyldighet och ett särskilt straffstadgande om olovligt yppande av försäkringshemlighet.

Försäkringsmäklaren är skyldig att med sin uppdragsgivare göra ett skriftligt uppdragsavtal i två exemplar. På detta sätt försöker man förmå uppdragsgivaren att senast när han ingår avtalet göra sig förtrogen med dess innehåll.

Lagen anger vad avtalet med uppdragsgivaren i samtliga fall skall omfatta: av avtalet skall framgå uppdragets innehåll, avtalets giltighetstid och grunderna för bestämmandet av försäkringsmäklares provision eller arvode. För att främja att det som är väsentligt antecknas i avtalet stadgas ytterligare att mäklaren inte kan åberopa det som inte antecknats i avtalet.

Eftersom försäkringsmäklarverksamheten skall kunna utvecklas enligt kraven på marknaden är det inte ändamålsenligt att i lag detaljerat ange försäkringsmäklarnas skyldigheter, utan dem får parterna avtala om i överensstämmelse med varje uppdragsgivares behov. De föreslagna stadgandena om vad som åligger mäklaren är därför tämligen allmänna och anger riktlinjerna för bedömningen av om försäkringsmäklaren förfarit yrkeskunnigt och omsorgsfullt på det sätt god försäkringsmäklarsed förutsätter.

När frågan om god försäkringsmäklarsed iakttagits bedöms är det även skäl att beakta att uppdragsgivarens intressen är primära i förhållande till försäkringsmäklarens, och att en försäkringsmäklare skall behandla sina uppdragsgivare på ett jämbördigt sätt. Stadgandet om god försäkringsmäklarsed får sin slutliga innebörd först vid praktisk tillämpning.

I lagen vill man särskilt betona försäkringsmäklarens skyldighet att innan försäkringsavtalet ingås ge uppdragsgivaren alla de upplysningar han behöver för att kunna bedöma sitt behov av försäkring och för att kunna välja försäkring.

Försäkringsmäklaren är skyldig att hålla pengar och andra tillgångar som tillhör uppdragsgivaren eller försäkringsgivaren avskilda

från sina egna tillgångar. Stadgandet tryggar uppdragsgivarens ställning särskilt när försäkringsmäklaren är insolvent eller försätts i konkurs.

För att uppdragsgivaren skall ha möjlighet att bedöma om en provision eller ett arvode som försäkringsgivaren betalar till försäkringsmäklaren påverkar mäklarens verksamhet, föreslås det att försäkringsmäklaren innan försäkringsavtalet ingås skall meddela sin uppdragsgivare om han får provision eller arvode av försäkringsgivaren för förmedling av försäkringen, och på uppdragsgivarens begäran skall han även ge upp provisionens eller arvodets belopp.

Eftersom de lagstadgade försäkringarna, såsom till exempel trafikförsäkringen, den lagstadgade olycksfallsförsäkringen och den lagstadgade arbetspensionsförsäkringen har en speciell karaktär föreslås det att försäkringsgivaren för förmedling av sådana försäkringar i allmänhet skall få betala provision eller arvode till försäkringsmäklaren endast på försäkringsgivarens ansökan och enligt de grunder social- och hälsovårdsministeriet fastställer.

1.2.5. Försäkringsmäklarens ansvar

Med tanke på uppdragsgivarens och tredje persons rättskydd är det särskilt viktigt att försäkringsmäklarnas skadeståndsansvar regleras i lag. Stadgandet om försäkringsmäklares skadestånd är viktigt bland annat därför att tredje person enligt 5 kap. 1 § skadeståndslagen (412/74), kan få ersättning för ekonomisk skada endast på synnerligen vägande skäl och den skadelidande har bevisbördan för försäkringsmäklarens uppsåt eller vållande.

Stadgandet är avfattet så att försäkringsmäklarens skadeståndsansvar såväl i relation till uppdragsgivaren som till annan person vars rätt berörs av uppdraget eller av försäkringen skall avgöras enligt allmänna avtalsrättsliga principer. Vid fördelningen av bevisbördan innebär detta bland annat att försäkringsmäklaren för att undgå skadeståndsansvar är skyldig att visa att han förfarit omsorgsfullt. Sådana synnerligen vägande skäl som avses i 5 kap. 1 § skadeståndslagen fordras inte heller för att få ersättning.

Den skadelidande skall även ha rätt till ersättning för skada som uppstår när försäkringsavtalet till följd av att försäkringsmäkla-

ren givit bristfälliga, felaktiga eller vilseledande uppgifter inte har det innehåll som uppdragsgivaren hade skäl att förstå.

Stadgandet om skadestånd är tvingande i relation till konsumenter och näringsidkare som kan jämföras med konsumenter.

Den skada försäkringsmäklarens förfarande förorsakat kan visa sig först flera år efter att uppdraget slutförts och mäklaren enligt stadgandena om sysslomän och ombudsmän i 18 kap. handelsbalken givit sin redovisning, till exempel när det efter att egendomen förstörts framgår att försäkringen till följd av ett fel som försäkringsmäklaren begått inte täcker skadan. Stadgandet om en särskild preskriptionstid i 18 kap. 9 § handelsbalken, vilket ålägger uppdragsgivaren att kräva skadestånd av sysslomannen inom natt och år efter att uppdraget slutförts, kan därför inte anses tillämpligt på preskription av försäkringsmäklarens skadeståndsansvar. I lagen föreslås därför ett stadgande om en särskild preskriptionstid.

Som ovan redan nämnts är försäkringsmäklaren enligt lagen alltid skyldig att ha en gällande försäkring för ersättande av den skada hans verksamhet kan förorsaka. Vid ansvarighetsförsäkring försäkras emellertid den vars skadeståndsskyldighet försäkringen gäller, och inte den skadelidande. Enligt gällande lag har den skadelidande i regel ingen rätt till skadestånd och kan inte framställa yrkanden på ersättning direkt mot försäkringsgivaren. I det förslag till lag om försäkringsavtal som bereds vid justitieministeriet föreslås det dock att den skadelidande skall ha en självständig rätt till skadestånd om försäkringen tecknats med stöd av lag. Den som lidit skada till följd av en försäkringsmäklarens förfarande skulle därför ha rätt att direkt yrka ersättning av försäkringsgivaren.

1.2.6. Tillsynen över försäkringsmäklare

Det föreslås att tillsynen över försäkringsmäklare anförtros social- och hälsovårdsministeriet, som även utövar tillsyn över annan försäkringsverksamhet. Stadgandena om tillsynen över försäkringsmäklare överensstämmer i huvudsak med vad stadgas om inhemska och utländska försäkringsbolag i lagen om försäkringsbolag och lagen om utländska försäkringsbolags verksamhet i Finland (635/89).

Försäkringsmäklaren är pliktig att på begä-

ran av social- och hälsovårdsministeriet ge ministeriet upplysningar om sin verksamhet samt att årligen tillställa social- och hälsovårdsministeriet en berättelse över sin rörelse.

Det föreslås att stadgandena om försäkringsmäklare förstärks genom de administrativa tvångsmedel som nämns i lagförslaget, nämligen anmärkning om felaktigt förfarande, uppmaning att inom utsatt tid rätta till felet, förbud mot att fortsätta det felaktiga förfarandet samt föreläggande av vite. Om inte uppmaningen eller förbudet åtlöds, har social- och hälsovårdsministeriet möjlighet att förbjuda försäkringsmäklaren att fortsätta med sin verksamhet eller återkalla registreringer.

Försäkringsmäklarna åläggs även anmälningsplikt beträffande omständigheter som tyder på tvättning av pengar och som kommit till deras kännedom samt de är skyldiga att i syfte att förhindra tvättning av pengar lämna behövliga uppgifter enligt EG-rådets direktiv av den 10 juni 1991 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för tvättning av pengar (91/308/EEG).

2. Nuläget

2.1. Lagstiftning

I Finland finns ingen speciallagstiftning om försäkringsmäklare. Deras verksamhet regleras enbart av allmänna närings- och avtalsrättsliga stadganden.

I Finland råder principen om näringsfrihet, vilken framgår även av lagen angående rättighet att idka näring. Enligt denna princip kan varje finsk medborgare i princip utöva all med god sed förenlig rörelse eller näring, om inte i lag uttryckligen annat stadgas om bedrivande av sådan. Om avsikten är att idka rörelse från fast driftsställe eller med anlitande av främmande arbetskraft, skall näringsidkaren råda över sig och sin egendom. Innan han inleder sin verksamhet skall han göra näringsanmälan hos magistraten eller länsmannen. Om någon idkar näring endast för sitt eget uppehälle och utan att ovan nämnda förutsättningar uppfylls, behöver han inte vara myndig eller göra näringsanmälan. För att utlänning skall få idka näring i Finland måste han dessutom ha tillstånd av länsstyrelsen.

Försäkringsmäklarens verksamhet såsom ombud för sin uppdragsgivare omfattas av

stadgandena i 18 kap. handelsbalken om sysloman eller ombudsmän. I 18 kap. handelsbalken stadgas bland annat om ett ombuds skyldighet att begära fullmakt och redovisa för sin huvudman, om oredligt ombuds ansvar och om giltigheten hos rättshandlingar som ombudet företagit. Ett ombud har enligt 18 kap. 5 § handelsbalken rätt till ett skäligt arvode för sitt arbete samt ersättning för sina kostnader. I 18 kap. 9 § handelsbalken stadgas om den tid inom vilken ombudets förrättning skall klandras. Talan skall väckas inom natt och år från det att ombudet lämnade sin syssla och han eller hans arvingar lämnade sin redovisning.

Twister mellan en försäkringsmäklare och hans uppdragsgivare avgörs enligt allmänna avtalsrättsliga principer.

Om försäkringsmäklarens uppdragsgivare är en i konsumentskyddslagen (38/78) avsedd konsument tillämpas stadgandena i konsumentskyddslagen såväl på villkoren i kontraktet mellan försäkringsmäklaren och hans uppdragsgivare som på marknadsföringen av försäkringsmäklarens tjänster. Konsumentklagonämnden kan handlägga tvister mellan mäklaren och hans uppdragsgivare.

Om ett villkor i uppdragskontraktet mellan en uppdragsgivare som är konsument och en försäkringsmäklare är oskäligt, kan villkoret enligt 4 kap. 1 § konsumentskyddslagen jämkas eller lämnas utan avseende.

En uppdragsgivare som inte är konsument kan åberopa 36 § (958/82) lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område, nedan rättshandlingslagen, om villkoren i uppdragskontraktet är oskäliga. Förutom 36 § kan även övriga stadganden i 3 kap. av nämnda lag bli tillämpliga.

Eftersom det inte för närvarande existerar uttryckliga stadganden om en försäkringsmäklares ansvar mot sin uppdragsgivare, avgörs mäklarens ansvar mot sin klient enligt allmänna principer om skadeståndsansvar. Mäklaren ansvarar följaktligen för den skada han genom sitt vållande förorsakat uppdragsgivaren. Enligt allmänna avtalsrättsliga principer befrias mäklaren från ansvar endast om han kan påvisa att skadan inte föranletts av hans vållande.

Försäkringsmäklarens skadeståndsansvar för skada som genom mäklarens verksamhet förorsakats annan än uppdragsgivaren, till exempel förmånstagaren i en personförsäkring, regleras i skadeståndslagen. Eftersom den skada

mäklaren förorsakat en person som inte omfattas av kontraktsförhållandet i allmänhet är en så kallad ren förmögenhetsskada, som inte står i samband med person- eller sakskada, förutsätts i dessa fall enligt 5 kap. 1 § skadeståndslagen synnerligen vägande skäl för att skadeståndet skall omfatta gottgörelse även för en sådan skada.

Enligt motiveringen till lagen om utländska försäkringsbolagsverksamhet i Finland anses den som förmedlar försäkringar till utländska försäkringsbolag även driva försäkringsrörelse för utländskt försäkringsbolags räkning, vilket med sanktion om straff är förbjudet om det utländska försäkringsbolaget inte har av statsrådet beviljad koncession att driva försäkringsrörelse i Finland. Försäkringsbolag som inte har sakenlig koncession får inte i Finland ha någon förmedlare, ombud eller annan mäklare för slutande av försäkringsavtal. Om försäkringsbolaget betalar provision eller arvode för förmedlingen är det fråga om mäklarverksamhet oberoende av till hur många bolag försäkringsmäklaren förmedlar försäkringar. En enskild försäkringstagare, såväl en fysisk som en juridisk person, kan dock på eget initiativ direkt teckna en försäkring även hos ett sådant utländskt försäkringsbolag som inte har koncession i Finland. Försäkringstagaren kan härvid anlita en försäkringskonsult, vars provision eller arvode han själv betalar. Om däremot det utländska försäkringsbolaget betalar provision eller arvode för förmedling av försäkringen anses det vara fråga om olovligt bedrivande av försäkringsrörelse.

2.2. Praxis

Eftersom särskilda stadganden saknas om förhållandet mellan försäkringsmäklaren och hans klient, har uppdragskontraktet en central betydelse vid bedömningen av det juridiska förhållandet mellan mäklaren och hans uppdragsgivare. Kontraktet ingås ofta enligt standardiserade avtalsvillkor som försäkringsmäklarna utarbetat.

Finlands Försäkringsmäklarförbund r.f., som är centralorganisation för försäkringsmäklarna i Finland, grundades i oktober 1990. Förbundet har för närvarande 9 sammanslutningar som medlemmar. Medlemmarna sysselsätter envar 1—10 personer. De sammanslutningar som bedriver försäkringsmäklarverk-

samhet har sammanlagt ca 30 anställda. Sammanslutningarnas omsättning varierar mellan 200 000 och 2 000 000 mark.

Styrelsen för Finlands Försäkringsmäklarförbund har antagit etiska normer som är bindande för medlemmarna och förbundet förutsätter att de företag som är medlemmar har en av förbundet godkänd ansvarighetsförsäkring.

I Finland finns ytterligare ca 15 sådana konsultföretag inom försäkringsbranschen som inte är medlemmar av Försäkringsmäklarförbundet och som på uppdrag av sin klienter och på deras bekostnad ger råd om vilka försäkringar som finns att få och vilka som är lämpligast för ändamålet. Konsulterna beräknar i allmänhet sin provision eller sitt arvode enligt vad kunden sparar i försäkringspremier till följd av den konkurrens som uppstår mellan anbuden. Flera av dessa konsultföretag har som mål att i framtiden bedriva renodlad försäkringsmäklarverksamhet.

2.3. Lagstiftningen i de övriga nordiska länderna och inom Europeiska gemenskaperna

2.3.1. De övriga nordiska länderna

I Sverige regleras försäkringsmäklarverksamheten av lagen om försäkringsmäklare som trädde i kraft vid ingången av 1990, och som kompletteras av en förordning. Principerna i den svenska lagstiftningen har i stor utsträckning omfattats i denna proposition.

I den svenska lagen om försäkringsmäklare finns såväl närings- som civilrättsliga stadganden, vilka tillämpas på juridiska och fysiska personer som yrkesmässigt förmedlar direktförsäkringar från flera försäkringsgivare.

Alla som bedriver försäkringsmäklarverksamhet i Sverige skall registreras i ett register hos finansinspektionen. I registret över försäkringsmäklare antecknas om försäkringsmäklaren förmedlar personförsäkringar, skadeförsäkringar eller bägge slagen av försäkringar. Även konsulterna skall låta registrera sig om de aktivt deltar i avtalförhandlingarna.

För att en försäkringsmäklare skall kunna antecknas i registret fordras det att han inte är beroende av försäkringsbolag och att han har en ansvarighetsförsäkring för den skada han eventuellt förorsakar i sin verksamhet. Av fysiska personer förutsätts ytterligare att de är

myndiga, har tillfredsställande utbildning samt att de i övrigt är lämpliga som försäkringsmäklare och av juridiska personer att de fysiska personer som för den juridiska personens räkning förmedlar försäkringar är registrerade som försäkringsmäklare.

De avtalsrättsliga stadgandena föreskriver att försäkringsmäklaren skall utföra sitt uppdrag omsorgsfullt och med iakttagande av god försäkringsmäklarsed. Han skall klarlägga uppdragsgivarens behov av försäkring och utgående från det föreslå hur behovet skall täckas. Om försäkringsmäklaren uppsåtligen eller av oaktamhet åsidosätter sina ovan nämnda skyldigheter, skall han ersätta den skada som till följd av hans verksamhet drabbar uppdragsgivaren eller annan vars rätt beror av att försäkringsmäklaren sakenligt utför sitt uppdrag. De avtalsrättsliga stadgandena är tvingande i konsumentförhållanden.

Finansinspektionen utövar tillsyn över försäkringsmäklarna.

Försäkringsmäklarna kan till sina kunder förmedla försäkringar även från sådana utländska försäkringsbolag som inte har koncession i Sverige. De har också rätt att uppbära försäkringspremier och förmedla försäkringsersättningar.

Försäkringsbolaget betalar i allmänhet mäklarens provision eller arvode. Det utgör cirka 15 % av den årliga försäkringspremien hos skadeförsäkringar.

I Sverige finns för närvarande 145 företag som bedriver försäkringsmäklarverksamhet, och de sysselsätter 463 försäkringsmäklare. Försäkringsmäklarnas andel av försäkringsmarkaden är ca 20 %.

Norge har ingen särskild lag som skulle reglera försäkringsmäklarnas verksamhet. I förordningen om förmedling av försäkringar till utländska försäkringsbolag finns många stadganden som motsvarar stadgandena i den svenska lagen om försäkringsmäklare i fråga om registreringen av mäklare, tillsynen och verksamheten.

Enligt förordningen kan endast en försäkringsmäklare som antecknats i ett av en myndighet fört register förmedla skadeförsäkringar med anknytning till näringsverksamhet till utländska försäkringsbolag som inte har koncession i Norge. I förordningen defineras närmare, vad avses med skadeförsäkringar med anknytning till näringsverksamhet. För att bli registrerad som försäkringsmäklare skall mäklaren ha

en ansvarighetsförsäkring eller ställa en säkerhet för den skada han eventuellt förorsakar. En sammanslutning som bedriver försäkringsmäklarverksamhet skall ha en ansvarig föreståndare som har tillfredsställande utbildning och minst tre års erfarenhet av ett företags skadeförsäkringsfrågor.

Förordningen reglerar även mäklarnas verksamhet. I stadgandena betonas vikten av god försäkrings sed samt de skyldigheter mäklaren har mot sin klient.

I Norge har försäkringsmäklarna så gott som uteslutande specialiserat sig på sjöförsäkring. Deras andel av övriga företagsförsäkringar har än så länge varit anspråkslös.

Danmark har ingen lagstiftning om försäkringsmäklare. Behovet av en sådan har visserligen debatterats under den senaste tiden och särskilt representanter för försäkringsbolagen har önskat att mäklarnas verksamhet regleras.

Försäkringsmäklare har funnits att tillgå på den danska försäkringsmarknaden under mer än tio års tid, men mäklarna har ännu inte erövat någon betydande andel av företagsförsäkringsmarknaden. Försäkringsmäklarförbundet har något mer än 20 medlemmar, medan ca 40 försäkringsmäklare arbetar utan att vara medlemmar.

2.3.2. Europeiska gemenskaperna

Bestämmelserna inom Europeiska gemenskaperna

Rådets direktiv av den 13 december 1976 om åtgärder för att underlätta det effektiva utnyttjandet av etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster såvitt avser försäkringsagenters och försäkringsmäklares verksamhet (ex ISIC Grupp 360) och särskilt övergångsbestämmelser rörande sådan verksamhet

Inom EG har man antagit ett direktiv som uttryckligen gäller försäkringsombud och försäkringsmäklare och som finns även med i regelverket till EES-avtalet. Det anknuter till artikel 57 i avtalet om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, där det föreskrivs att det, för att underlätta för personer att starta och driva självständig förvärvsverksamhet, skall utfärdas direktiv för ömsesidigt godtagande av diplom, intyg och andra bevis om formella kvalifikationer. Målet för direkti-

vet är att främja försäkringsombuds och försäkringsmäklares möjligheter att fritt verka på EG-området.

Direktivet behövs eftersom vissa medlemsstater uppställer kompetenskrav för dem som vill verka som försäkringsförmedlare medan andra medlemsstater inte alls har några bestämmelser om försäkringsförmedlare. I direktivet har man därför försökt utarbeta medlande bestämmelser om hur kompetens skall mätas och verifieras så att en person som kommer från ett land där till exempel försäkringsmäklarverksamheten inte reglerats skall kunna verka som försäkringsmäklare i ett land där sådana kompetenskrav uppställts.

I artikel 2 i direktivet indelas försäkringsförmedlarna i tre grupper: (1) självständiga försäkringsmäklare som inte är beroende av försäkringsgivare, (2) försäkringsombud som arbetar för ett eller flera försäkringsgivares räkning och (3) övriga personer som bistår mäklare eller ombud, och som inte har bemyndigande att sluta avtal. Utgående från denna indelning anges i direktivet vilken i en medlemsstat förvärvat utbildning och erfarenhet som skall anses tillräcklig för att en person skall få inleda och utöva motsvarande verksamhet i en annan medlemsstat och hur en i en annan stat förvärvat utbildning och erfarenhet skall verifieras.

Övriga direktiv som gäller försäkring

I direktivet om försäkringsförmedlare finns inga bestämmelser om en mäklares rätt att förmedla försäkringar från en medlemsstat till en annan. I det EG-rådets andra direktiv av den 22 juli 1989 om samordning av lagar och andra författningar angående annan direkt försäkring än livförsäkring, och med bestämmelser för att underlätta det effektiva utnyttjandet av friheten att tillhandahålla tjänster, och med ändring av direktiv 73/239/EEG, (88/357/EEG), nedan det andra skadeförsäkringsdirektivet och i EG-rådets andra direktiv av den 8 november 1990 om samordning av lagar och andra författningar om direkt livförsäkring, och med bestämmelser för att underlätta det effektiva utnyttjandet av friheten att tillhandahålla tjänster, och med ändring av direktiv 79/267/EEG, (90/619/EEG), nedan det andra livförsäkringsdirektivet, utgår man från att ett försäkringsbolag från ett driftställe i en

medlemsstat kan täcka en skadeförsäkringsrisk i en annan medlemsstat eller träffa ett livförsäkringsavtal med en fysisk person som är fast bosatt i en annan medlemsstat eller med en där verksam juridisk person efter att ha gjort en anmälan härom till myndigheterna i det land där risken finns eller efter att ha fått koncession för rörelsen i nämnda stat.

Tillstånd eller anmälan behövs emellertid inte om försäkringstagaren på eget initiativ i syfte att teckna skadeförsäkring vänder sig till en försäkringsgivare som har fast driftställe i en annan stat än den där risken finns eller om han ingår avtal om livförsäkring med försäkringsgivare som har fast driftställe i någon annan medlemsstat än den där försäkringstagaren har fast hemvist eller driftställe. Den som söker försäkring anses handla på eget initiativ även när han anlitar en försäkringsmäklare i det land där han är bosatt för att skaffa sig en sådan försäkring. Eftersom alla medlemsstater ännu inte har lagstiftning om försäkringsmäklare ger det andra livförsäkringsdirektivet medlemsstaterna möjlighet att för att skapa behövlig lagstiftning ända fram till den 20 maj 1996 anse att en genom förmedling av en försäkringsmäklare tecknad försäkring inte är ett av försäkringstagaren på eget initiativ ingånget försäkringsavtal.

Det andra livförsäkringsdirektivet bygger på EG-domstolens domar (nr 205/84, 206/84, 220/84 och 252/84), där domstolen ansåg att en medlemsstat inte kan förbjuda en försäkringsmäklare att bistå sin klient när denne tecknar försäkringar hos ett utländskt försäkringsbolag, om försäkringstagaren enligt sin nationella lagstiftning har rätt att på eget initiativ teckna försäkringar utomlands.

Kommissionens rekommendation om försäkringsförmedlare

EG-kommissionen har för medlemsstaterna utarbetat en rekommendation om skapande och utvecklande av nationella normer för försäkringsförmedlare. Rekommendationen antogs i december 1991, och den ingår inte i EES-avtalets regelverk. Rekommendationen skall ses mot bakgrund av bestämmelserna i direktivet om försäkringsförmedlare, genom vilka man velat främja möjligheterna för försäkringsombud och försäkringsmäklare att verka inom hela EG-området. I direktivet ingår

emellertid inga bestämmelser om hur medlemsstaternas lagstiftning skall göras mer likartad och sammanjämkas, inte heller särskilda bestämmelser om konsumentskydd. De splittrade nationella stadgandena och bristen på sammanjämkning av dessa inom gemenskapen, hindren för etablering på marknaden, det faktum att nya tillvägagångssätt utvecklats för förmedling av försäkringar samt konsumentskyddssynpunkterna är orsaker till att kommissionen ansett ytterligare åtgärder nödvändiga.

Målet för rekommendationen är att skapa riktlinjer för försäkringsförmedlarnas verksamhet i medlemsstaterna. Rekommendationen utgår från att varje medlemsstat skall reglera hur etablering som försäkringsförmedlare sker, att de som utövar sådan verksamhet skall registreras och att den nationella lagstiftningen skall göra en skillnad mellan sådana försäkringsförmedlare som är beroende av försäkringsgivare och sådana som inte är det. Av försäkringsförmedlarna skall vidare krävas sådan yrkeskompetens som varje medlemsstat närmare bestämmer. I sammanslutningar som förmedlar försäkringar skall i ledande ställning finnas tillräckligt många personer som uppfyller rekommendationens kompetenskrav för försäkringsförmedlare. En försäkringsförmedlare skall ha ett oklanderligt rykte och en obligatorisk ansvarighetsförsäkring för den skada hans verksamhet kan förorsaka, om inte försäkringsgivaren ansvarar även för försäkringsförmedlaren verksamhet. Av en försäkringsförmedlare som inte är beroende av försäkringsgivare (försäkringsmäklare) kan krävas ett minimikapital, vars belopp bestäms av medlemsstaterna. De myndigheter som utövar tillsyn över försäkringsförmedlare skall dessutom ha tillräckliga tvångsmedel till sitt förfogande, så att de kan ingripa när en försäkringsförmedlars verksamhet inte motsvarar kraven i rekommendationen.

Om regleringen i vissa av EG:s medlemsstater

I *Frankrike* utgår man från att försäkringsmäklaren (le courtier) är ett befullmäktigat ombud för den som söker försäkring, men han kan i vissa fall även handla för försäkringsgivarens räkning, till exempel uppbära försäkringspremier. På detta sätt kan försäkringsmäklaren samtidigt företräda bägge avtalsparterna.

I den *tyska* köplagen (Handelsgesetzbuch) finns stadganden om försäkringsombud (Versicherungsvertreter) som är självständiga näringsidkare och om försäkringsombud som är anställda hos försäkringsgivare och om försäkringsmäklare (Versicherungsmäkler) som är oberoende av försäkringsgivare.

Försäkringsmäklarens ställning och uppgifter har inte reglerats på ett uttömmande sätt i den tyska lagstiftningen. Försäkringsmäklarna sluter ett uppdragskontrakt (Mäklervertrag) med sina klienter, och i kontraktet anges försäkringsmäklarens uppgifter i varje enskilt fall. Med försäkringsgivaren har försäkringsmäklaren i allmänhet endast ett avtal om den provision eller det arvode försäkringsgivaren betalar. Försäkringsmäklarna kan inte företräda endast en försäkringsgivare. I teorin kan försäkringsmäklarna på marknaden fritt söka fram den försäkring som är bäst för klienten, men i praktiken har majoriteten av försäkringsmäklarna regelbundet kontakt med endast 3—5 försäkringsgivare.

Försäkringsmäklarna har haft en marknadsandel om 8 % av hela försäkringsrörelsen, men har samtidigt hand om ca en tredjedel av företagsförsäkringarna.

I *Storbritannien* regleras försäkringsmäklarnas (brokers) verksamhet såväl av allmänna lagstiftningen om ombud och investeringsverksamhet som av Insurance Brokers Registration Act (1977). I lagen stadgas om registrering av försäkringsmäklare och om förutsättningarna för registrering samt om kraven på yrkeskompetens för försäkringsmäklare. Ett organ som kallas The Insurance Brokers Registration Council för ett register över försäkringsmäklarna och utövar tillsyn över deras verksamhet. På organet ankommer även att meddela bestämmelser om god försäkringsmäklarsed och om andra krav som ställs på försäkringsmäklarnas verksamhet, såsom om försäkringsmäklarnas skadeståndsansvar. Endast de som registrerats såsom försäkringsmäklare får använda benämningen försäkringsmäklare i sin firma eller i sin marknadsföring.

I den lag som allmänt reglerar tillhandahållande av finansiella tjänster (The Financial Services Act) ingår ganska detaljerade bestämmelser om försäkringsmäklarnas verksamhet. Den som utan att vara beroende av försäkringsgivare vill förmedla livförsäkringar, måste ha koncession för denna verksamhet.

I *Storbritannien* har försäkringsmäklarna

länge spelat en betydande roll på försäkringsmarknaden. Mäklarnas andel av personförsäkringarna utgör ca 30—40 % av hela försäkringsrörelsen. Ingen statistik finns att tillgå om skadeförsäkringar.

3. Ärendets beredning

Finska Försäkringsbolagens Centralförbund tillsatte i januari 1990 en arbetsgrupp för att bereda ett förslag till lag om försäkringsmäklare samt motiveringar till förslaget. Efter att arbetsgruppen avslutat sitt betänkande överlämnade Finska Försäkringsbolagens Centralförbund i oktober 1990 sitt förslag till stiftande av lag om försäkringsmäklare till statsrådet.

Social- och hälsovårdsministeriet begärde i april 1990 med anledning av Centralförbundets förslag utlåtande av följande myndigheter och organisationer: justitieministeriet, handels- och industriministeriet, konkurrensverket, konsumentverket, konsumentombudsmannen, bankinspektionen, Konsumenternas försäkringsbyrå, Finlands Konsumentförbund, Kuluttajaneuvojat r.y., Marttaliitto ry, Kuluttajat r.y. — Konsumenterna r.f., Industrins Centralförbund, Centralhandelskammaren, Trafikförsäkringsföreningen, Olycksfallsförsäkringsanstaltens Förbund, Arbetspensionsanstaltens Förbund, Försäkringsföreningarnas Centralförbund och Finlands Försäkringsmäklarförbund r.f.

Kuluttajaneuvojat r.y. gav inget utlåtande.

I utlåtandena framfördes önskemål om att särskild uppmärksamhet ägnas behovet av lagstiftning om försäkringsmäklare, förslaget om att mäklarverksamheten skall göras beroende av tillstånd, möjligheten att åtminstone delvis ordna tillsynen genom självreglering av näringen och mäklarnas skadeståndsansvar för skador som deras verksamhet kan förorsaka.

I så gott som alla utlåtanden ansågs det att lagstiftning om försäkringsmäklare behövs. En del av dem som gav utlåtanden ansåg att försäkringsmäklarverksamhet skall göras beroende av tillstånd, medan andra stödde tanken på registrering. Det ansågs inte möjligt att ordna tillsynen enbart genom självreglering inom branschen. I flera utlåtanden betonades även vikten av att försäkringsmäklarnas skadeståndsansvar regleras.

På basis av nämnda utlåtanden och det förslag Finska Försäkringsbolagens Centralför-

bund utarbetat fortsattes beredningen av lagen såsom tjänsteuppdrag inom social- och hälsovårdsministeriet. Utkastet till proposition sändes i januari 1992 på nytt för utlåtande till ovan nämnda myndigheter och organisationer samt till Bankföreningen i Finland, Företagarnas Centralförbund i Finland r.f. och Finska Försäkringsbolagens Centralförbund.

I propositionen har i mån av möjlighet de synpunkter som framförts i utlåtandena beaktats. Den fortsatta beredningen av propositionen har skett i samarbete med representanter för justitieministeriet.

4. Propositionens organisatoriska och ekonomiska verkningar

Lagförslaget inverkar inte på myndighetsorganisationen. Det föreslås inte att några nya organ skapas. Social- och hälsovårdsministeriet utövar tillsyn såväl över försäkringsmäklarnas verksamhet likaväl som över försäkringsverksamheten i övrigt.

Försäkringsmäklarna åsamkar inte staten nya betydande personalkostnader eller andra kostnader, eftersom avsikten är att de kostnader registreringsystemet för försäkringsmäklare, upprätthållandet av registret och tillsynen över försäkringsmäklarna föranleder årligen skall betalas av försäkringsmäklarna. Propositionen ökar social- och hälsovårdsministeriets uppgifter bl.a. genom att registreringsanmälningarna skall handläggas där.

Propositionen påverkar inte kommunernas eller övriga offentliga samfunds ekonomi.

Det ökade antalet försäkringsmäklare kan på lång sikt ha ekonomiska verkningar som berör hushållen och näringsverksamheten.

Ingen utredning har på enhetliga grunder gjorts över hur försäkringsmäklarnas och bolags ombuds provisioner eller arvoden bestäms. Enligt vissa uppskattningar ökar de finska försäkringsbolagens driftskostnadsprocent när försäkringsmäklare etablerar sig på marknaden.

En sådan slutsats kan dras av vissa internationella jämförelser, enligt vilka driftskostnadsprocenterna i medeltal är högre i länder där försäkringsmäklarna av tradition har en stark ställning än i länder där försäkringar tecknas utan mellanhänder. I Storbritannien är de relativa driftskostnaderna för skadeförsäkring t.ex. högre än i Tyskland. I länder där det både

finns försäkringsbolag som endast anlitar egna försäljningsombud och bolag som anlitar försäkringsmäklare, förefaller det likaså som om driftskostnadsprocenterna vore förmånligare för försäkringstagarna i de förra än i de senare. Dessa skillnader beror emellertid inte nödvändigtvis enbart på att försäkringsmäklare anlitas, utan försäkringsbolagens driftskostnader påverkas även av förhållandena i olika länder, såsom av praxis inom bokföringen och statistiken, den storleksstruktur bolagen uppvisar, försäkringarnas storlek och förfarandet vid bestämmandet av priserna på försäkringarna. Därför kan långtgående slutsatser inte dras enbart genom jämförelser mellan driftskostnadsprocenterna.

I syfte att förebygga skador samarbetar de finska försäkringsbolagen aktivt med sina företagskunder, vilket anses vara en av de viktigaste orsakerna till att till exempel brandförsäkringspremierna i Finland är relativt låga jämfört med europeisk nivå. Eftersom anlitan- de av försäkringsmäklare minskar direktkontakten mellan försäkringbolaget och kunden, är det möjligt att det skadeförbyggande arbetet minskar. Detta leder i sin tur till ökade ersättningskostnader. Försämrade kontakter mellan bolaget och kunden kan även försvåra produktutvecklingen och strävan att optimera försäkringsskyddet.

Systemet med försäkringsmäklare torde däremot öka konkurrensen i försäkringsbranschen, såväl mellan inhemska försäkringsbolag som mellan inhemska och utländska försäkringsbolag, vilket kan anses gagna kunderna. Fördelarna härav kan i enstaka fall vara betydande. Försäkringsmäklaren försöker att med beaktande av klientens behov ordna ett så ändamålsenligt riskkontrollsystem för honom som möjligt. Genom att låta en del av risken kvarstå hos försäkringstagaren och genom att ordna anbuds konkurrens mellan olika försäkringsbolag kan mäklaren lyckas sänka sin klients försäkringspremier och skapa ett individuellt försäkringssystem som bättre än standardförsäkringarna svarar mot klientens förhållanden.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionen

Den ändring av lagen om försäkringsavtal som är under beredning förbättrar försäkrings-

tagarens avtalsrättsliga ställning i förhållande till försäkringsgivaren. Lagen påverkar visserligen inte direkt, men indirekt avtalsförhållandet mellan försäkringsmäklaren och hans uppdragsgivare. Därför har man vid beredningen av denna proposition försökt beakta principerna i förslaget till försäkringsavtalslag.

Kommissionen för revidering av rättshandlingslagen föreslår i sitt betänkande (kommittebetänkande 1990:20) att rättshandlingslagen revideras så att till lagen fogas stadganden om ansvar för avtalsförhandlingar, bekräftelseanmälan, obeställda nyttigheter, marknadsföringsuppgifter samt kontraherings- och svarsplikt, bristande rättshandlingsförmåga och hur jämkning skall yrkas. I betänkandet föreslås även att en särskild lag om standardvillkor stiftas. Om lagprojekten förverkligas påverkar

de bägge till en del avtalsförhållandet mellan en försäkringsmäklare och hans uppdragsgivare, i den mån motsvarande stadganden inte finns i lagen om försäkringsmäklare.

Särskilt till den del fråga är om en försäkringsmäklares rätt att till sin klient förmedla försäkringar från utländska försäkringsföretag, ansluter sig detta lagförslag till de övriga propositioner genom vilka försäkringslagstiftningen ändras till följd av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, särskilt propositionen med förslag till lag om fritt tillhandahållande av försäkringstjänster samt till vissa lagar som har samband med den (RP 286/1992 rd) och propositionen med förslag till lag om ändring av lagen om utländska försäkringsbolags verksamhet i Finland.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Lag om försäkringsmäklare

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. *Försäkringsmäklare.* I paragrafens 1 mom. definieras vad i denna lag avses med försäkringsmäklare. Som försäkringsmäklare betraktas enligt denna lag var och en som bedriver i 1 mom. avsedd försäkringsmäklarverksamhet.

Med förmedling av försäkringar skall enligt artikel 2.1 a i direktivet om försäkringsförmedlare avses yrkesmässig verksamhet utövad av personer som, med avseende på försäkring av risker uppträder som förmedlare mellan fysiska eller juridiska personer som söker sådan försäkring och försäkringsföretag, utför beredande arbete inför ingående av sådana försäkringsavtal och, då så är lämpligt, bistår vid administrering och fullgörande av avtalen.

Avsikten med en försäkringsmäklares verksamhet är att skapa ett försäkringsavtal mellan uppdragsgivaren och försäkringsgivaren. Försäkringsmäklaren kan ha i uppgift såväl att klarlägga uppdragsgivarens försäkringsbehov, begära anbud och delta i avtalsförhandlingar

som att bibehålla uppdragsgivarens försäkringsskydd och att bistå uppdragsgivaren vid sökandet av ersättning.

Försäkringsrådgivning anses inte innebära förmedling av försäkringar, även om den som står för rådgivningen klarlägger uppdragsgivarens försäkringsbehov eller begär anbud från försäkringsgivarna. Först när förmedlaren enligt uppdragskontraktet aktivt medverkar till uppdragsgivarens försäkringsbeslut är det fråga om sådan förmedling av försäkringar som avses i 1 mom. Deltagande i förhandlingar om försäkringsavtal betraktas alltid såsom sådan medverkan.

Lagen hindrar inte i och för sig försäkringsmäklaren att till sin uppdragsgivare förmedla försäkringar från sådana utländska försäkringsgivare som inte har koncession i Finland eller som inte gjort sådan anmälan som avses i lagförslaget om fritt tillhandahållande av försäkringstjänster. En försäkringsmäklare kan emellertid inte t.ex. i sin reklam eller i sin övriga verksamhet uppge sig företräda en eller flera utländska försäkringsgivare, eller annars koncentrera sig på att förmedla någon viss utländsk försäkringsgivares eller försäkringsgivargrupperings produkter, eftersom han i så fall inte längre uppfyller kravet på oberoende i 2 mom. I så fall skall försäkringsmäklaren även

anses driva i lagen om utländska försäkringsbolags verksamhet i Finland avsedd rörelse, som kräver koncession.

En person kan betraktas såsom en i 1 mom. avsedd försäkringsmäklare endast om han har flera olika uppdragsgivare. S.k. "captive"-mäklare, dvs. personer som ansvarar för stora industriföretags försäkringstecknande, är således inte i denna lag avsedda försäkringsmäklare, eftersom de endast företräder en enda uppdragsgivare.

För att någon skall betraktas såsom en i denna lag avsedd försäkringsmäklare skall han ytterligare förmedla försäkringar från flera från varandra fristående försäkringsgivare. Om en försäkringsmäklare endast förmedlar försäkringar från försäkringsbolag som hör till samma koncern eller samma grupp av bolag, anses han vara ombud för dessa bolag och inte en i denna lag avsedd försäkringsmäklare.

För att denna lag skall tillämpas förutsätts det i paragrafens 1 mom. att försäkringsmäklarverksamheten utövas yrkesmässigt. För att verksamheten skall vara yrkesmässig bör den utövas upprepade gånger eller regelbundet. Avsikten med verksamheten skall även vara att skapa inkomster eller affärsvinst. Vid bedömningen av om verksamheten är yrkesmässig har även marknadsföringssättet betydelse. Om en försäkringsmäklare till exempel i sin reklam uppger sig bedriva försäkringsmäklarverksamhet skall denna verksamhet anses vara yrkesmässig även om mäklaren endast sällan verkligen förmedlar försäkringar.

Vid bedömningen av om lagen skall tillämpas har det ingen betydelse om förmedlingen av försäkringar är vederbörandes enda inkomstkälla eller inte. En försäkringsmäklare kan förutom förmedling av försäkringar även driva annan rörelse, förutsatt att denna kan kombineras med försäkringsmäklarverksamheten, dvs. att den till exempel inte strider mot kravet på oberoende i 2 mom. eller mot god försäkringsmäklarsed enligt 8 §. Stadgandena i lagen kan således gälla även en sådan näringsidkare som huvudsakligen idkar annan än i denna lag avsedd näring. Detta förutsätter dock att förmedlingen av försäkringar sker yrkesmässigt och som en del av rörelsen. En advokat som sporadiskt förmedlar försäkringar till sina klienter betraktas t.ex. inte såsom försäkringsmäklare enligt denna lag.

Lagen gäller inte heller näringsidkare som är ombud för försäkringsgivare och som utan att

särskilt förhandla med försäkringsgivaren tillhandahåller sina kunder försäkringar med standardiserade villkor, såsom t.ex. resebyråer och bilaffärer.

I paragrafens 2 mom. stadgas om rätt att bedriva försäkringsmäklarverksamhet. Endast en sådan fysisk person eller sammanslutning som är oberoende av försäkringsgivare och som antecknats i det register över försäkringsmäklare som tillsynsmyndigheten, dvs. social- och hälsovårdsministeriet för, kunde verka som försäkringsmäklare. Såväl finska medborgare och inhemska sammanslutningar som utländska medborgare eller utländska sammanslutningar kan registreras som försäkringsmäklare.

Eftersom något tillståndsförfarande inte föreslås i lagförslaget, är registreringen viktig redan med tanke på effektiv tillsyn över försäkringsmäklarnas verksamhet. Registreringskyldigheten motsvarar även bestämmelsen i artikel 5 i bilagan till rekommendationen om försäkringsförmedlare.

Som försäkringsmäklare kan förutom fysisk person som är självständig näringsidkare och sammanslutning som bedriver försäkringsmäklarverksamhet även registreras fysisk person som är anställd hos en ovan nämnd sammanslutning, om han uppfyller i 3 § nämnda förutsättningar.

Det viktigaste kravet som ställs på en försäkringsmäklare är att han är oberoende av försäkringsgivare. Den avgörande skillnaden mellan en försäkringsmäklare och en försäkringsombud är att ombudet alltid på uppdrag av en eller flera försäkringsgivare företräder försäkringsgivaren, medan försäkringsmäklarens åtgärder alltid måste ha sin grund i det uppdrag försäkringssökanden givit honom. Uppdragsgivaren skall kunna lita på att försäkringsmäklaren i sin verksamhet först och främst beaktar uppdragsgivarens intressen. Försäkringsmäklaren skall under hela sin verksamhet helt fritt kunna välja de försäkringsgivare vars försäkringar han förmedlar till sina klienter.

Enligt 3 § 1 mom. 5 punkten och 4 § 1 mom. 5 punkten kan som försäkringsmäklare inte registreras fysisk person eller sammanslutning som till följd av avtal, ägarskap eller annat förhållande är beroende av en eller flera försäkringsgivare. Detta innebär att en försäkringsmäklare inte kan avtala med försäkringsgivare om representation eller annat kontinuerligt samarbete, t.ex. vid marknadsföring. En för-

säkringsgivare kan inte direkt eller indirekt äga aktier i en sammanslutning som bedriver försäkringsmäklarverksamhet eller vara bolagsman i en sådan sammanslutning, ej heller kan en försäkringsmäklare placera en betydande del av sina medel i en försäkringsgivares aktier eller garantandelar. Beroendeförhållandet kan även vara ekonomiskt och faktiskt, så att det t.ex. visar sig i att de förmedlade försäkringarna till största delen begränsar sig till en enda försäkringsgivares eller en enda försäkringsgivarssamarbetsgruppens försäkringar eller i överföring till försäkringsmäklaren av sådan ekonomiskt värdefull information och sådant ekonomiskt värdefullt kunnande (know — how) som har samband med försäkringsrörelsen, t.ex. i överföring av datorprogram.

Att försäkringsgivaren betalar provision eller arvode till en försäkringsmäklare för förmedling av försäkringar till uppdragsgivaren innebär emellertid inte att ett beroendeförhållande uppstår mellan försäkringsmäklaren och försäkringsgivaren, eftersom mottagande av provision eller arvode inte automatiskt innebär att en försäkringsmäklares oberoende äventyras i fall där han förmedlar försäkringar från flera från varandra fristående försäkringsgivare. Det ankommer i sista hand på social- och hälsovårdsministeriet att i varje enskilt fall avgöra om en försäkringsmäklare är oberoende av försäkringsgivare på ett sådant sätt som avses i 2 mom.

Enligt paragrafens 3 mom. har registrerade försäkringsmäklare ensamrätt att använda benämningen försäkringsmäklare i sin firma eller i övrigt som beteckning för sin verksamhet, t.ex. vid marknadsföring. Ensamrätten gäller även utländska språkformer av dessa benämningar.

Enligt paragrafens 4 mom. gäller lagen inte försäkringsförmedling som bedrivs av försäkringsgivare eller förmedling av återförsäkringar.

Försäkringsgivarna har undantagits från tillämpningsområdet för lagen, eftersom drivande av försäkringsrörelse även kan omfatta förmedling av försäkringar. Eftersom tillsynen över försäkringsgivarna regleras särskilt i lagstiftningen om försäkringsinstitut, behöver deras verksamhet inte övervakas med stöd av denna lag. Försäkringsgivarna har rätt att till sina kunder förmedla andra försäkringsgivares, även utländska försäkringsgivares, försäkringar som inte ingår i försäkringsgivarnas eget produktsortiment.

Det föreslås inte heller att lagen skall tillämpas på förmedling av återförsäkringar. En orsak härtill är att utländska försäkringsbolag utan koncession får driva återförsäkringsrörelse i Finland. Återförsäkringsförhållanden berör inte heller direkt de vanliga försäkringskunderna, och försäkringsbolagen är inte i behov av sådant skydd som avses i denna lag. Om en försäkringsmäklare såväl förmedlar återförsäkringar som direktförsäkringar, omfattas hans verksamhet av denna lag till den del fråga är om förmedling av direktförsäkringar.

Som ovan konstaterats, kan såsom försäkringsmäklare förutom näringsidkare även registreras fysisk person som är anställd hos en sammanslutning som bedriver försäkringsmäklarverksamhet. För att en sammanslutning skall kunna registreras som försäkringsmäklare förutsätts det enligt 4 § 4 punkten i lagförslaget att den i sin tjänst har ett visst minimiantal fysiska personer som registrerats som försäkringsmäklare, och att en av dessa utsetts till ansvarig föreståndare. Lagförslaget motsvarar i detta avseende den svenska lagen om försäkringsmäklare, där skyldighet att registrera de personer som är anställda hos en sammanslutning har ansetts behövligt för effektiv tillsyn och med tanke på klientskyddet. Eftersom stadgandena i denna lag dock huvudsakligen gäller försäkringsmäklare som är näringsidkare, dvs. självständiga yrkesutövare eller sammanslutningar, har till 4 mom. fogats ett klaggörande stadgande om vilka paragrafer i lagen som inte skall tillämpas på fysisk person som endast förmedlar försäkringar för en såsom försäkringsmäklare registrerad sammanslutnings räkning.

2 §. *Driftställe.* Försäkringsmäklare skall för sin rörelse ha ett fast driftställe i Finland. Med fast driftställe avses kontor eller annat ställe från vilket rörelsen drivs i Finland. För tillsynen över försäkringsmäklarna är det viktigt att varje försäkringsmäklare här i landet har ett driftställe, där verksamheten kan inspekteras enligt de handlingar som finns där. Även försäkringsmäklarnas klienter måste få veta var de ärenden som ansluter sig till förmedlingen av försäkringar handläggs och var försäkringsmäklaren kan träffas.

2 kap. Registrering av försäkringsmäklare

3 §. Förutsättningar för registrering av en

fysisk person. I paragrafen stadgas om de krav som en fysisk person skall fylla för att han skall kunna registreras som försäkringsmäklare. Social- och hälsovårdsministeriet kan när det beslutar om registrering inte pröva ändamålsenligheten, utan den som önskar bli registrerad måste bli det om han fyller kraven i paragrafen.

Enligt 1 mom. 1 punkten kan som försäkringsmäklare inte godkännas en minderårig, omyndig, den som är försatt i konkurs eller en person som meddelats näringsförbud enligt lagen om näringsförbud (1059/85). Att sökanden råder över sig själv och sin egendom kan visas med ett intyg som domstol utfärdar.

Enligt artikel 10 i direktivet om försäkringsförmedlare skall i fråga om medborgare i en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet såsom vandelintryg och bevis över att vederbörande är myndig godtas utdrag ur ett av domstol fört register eller, i avsaknad därav, motsvarande handlingar utfärdade av en behörig rättslig eller administrativ myndighet i den medlemsstat där personen i fråga är hemmahörande, som visar att kraven är tillgodosedda. Dokumentet kan även ersättas med en försäkran under ed.

Enligt 1 mom. 2 punkten skall den som registreras som försäkringsmäklare ha för förmedling av försäkringar tillräcklig utbildning och praktisk erfarenhet. Av den som skall registreras som försäkringsmäklare kan man förutom tillräcklig grundutbildning även fordra studier i försäkringsbranschen, såsom t.ex. avläggande av försäkringsexamen. Social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter om vilken utbildning som skall anses tillräcklig. Enligt föreskrifterna skall saken i detta avseende avgöras från fall till fall, eftersom vi inte för närvarande i Finland har något utbildningsprogram som särskilt skulle förmedla insikter i förmedling av försäkringar eller någon examen som krävs av försäkringsmäklare. På initiativ av försäkringsmäklarnas egen centralorganisation förbereds emellertid en försäkringsmäklarexamen.

Den som skall registreras som försäkringsmäklare bör även ha tillräcklig praktisk erfarenhet. Sådan kunde förvärvas t.ex. genom anställning som självständig försäljare hos ett försäkringsbolag, som ombud för ett försäkringsbolag eller genom handläggning av riskkontrolluppgifter hos ett stort företag. Även denna bedömning måste göras från fall till fall

för varje registreringsökande enligt de närmare föreskrifter som social- och hälsovårdsministeriet meddelar.

Frågan om den som söker registrering har tillräcklig utbildning och erfarenhet skall bedömas som helhet. Vid bedömningen kan man hämta ledning i bestämmelserna i direktivet om försäkringsförmedlare. Direktivet reglerar visserligen i och för sig endast staternas skyldighet att som tillräcklig godta sådan i direktivet närmare angiven utbildning och erfarenhet som förvärvats i andra medlemsstater inom EG, men det är trots detta ändamålsenligt att strängare krav än direktivets inte ställs på de finska försäkringsmäklarna.

Enligt 1 mom. 3 punkten kan som försäkringsmäklare inte registreras den som till följd av tidigare verksamhet eller av annan orsak är uppenbart olämplig för uppgiften. Som försäkringsmäklare kan t.ex. inte godtas person som dömts för ett sådant brott, såsom t.ex. förskingring eller bedrägeri, som allvarligt kunde äventyra hans tillförlitlighet och som gör att han inte är lämplig som försäkringsmäklare.

Enligt 1 mom. 4 punkten skall en mäklare ha en giltig försäkring för ersättandet av skador som kan uppstå vid förmedling av försäkringar, och för vilka han enligt denna lag är skadeståndsskyldig. Social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter om minimivillkoren för en sådan försäkring, t.ex. om försäkringsbeloppets storlek, försäkringsskyddets omfattning samt hur försäkringens skall sägas upp.

I 1 mom. 5 punkten stadgas att den som inte fyller kravet på oberoende i 1 § 2 mom. inte kan registreras som försäkringsmäklare. Punkten försöker ge några exempel på när ett beroendeförhållande till försäkringsgivaren i varje fall skall anses föreligga. Som försäkringsmäklare kan således inte registreras den som är ombud för en försäkringsgivare eller annars anställd hos en sådan. Såsom ovan konstaterats, ankommer det på social- och hälsovårdsministeriet att från fall till fall avgöra om ett beroendeförhållande föreligger.

Enligt paragrafens 2 mom. skall en i 1 mom. 4 punkten nämnd försäkring inte fordras om försäkringsmäklaren endast förmedlar försäkringar för en i 4 § avsedd sammanslutningsräkning, eftersom den försäkring sammanslutningen tecknar även skall täcka skador som de anställda förorsakar genom sina åtgärder.

Försäkringsmäklaren skall fylla registrerings-

kraven i paragrafen även efter registreringen, när han bedriver försäkringsmäklarverksamhet. Om försäkringsmäklare efter registreringen inte längre fyller ett i denna paragraf stadgat krav kan registreringen med stöd av 17 § 4 mom. återkallas.

4 §. *Förutsättningar för registrering av en sammanslutning.* I paragrafen stadgas om de krav som skall vara uppfyllda för att en sammanslutning skall registreras som försäkringsmäklare. Som ovan konstaterats, kan ministeriet när det besluter om registrering inte ta hänsyn till ändamålsenlighetssynpunkter, såsom t.ex. att det redan finns tillräckligt många näringsidkare som bedriver sådan verksamhet här i Finland, utan social- och hälsovårdsministeriet skall alltid registrera en sammanslutning som fyller kraven och anhåller om registrering.

Enligt paragrafens 1 punkt kan endast sammanslutning som antecknats i det i handelsregisterlagen (129/79) avsedda handelsregistret vara försäkringsmäklare. I 3 § i nämnda lag nämns de sammanslutningar som är skyldiga att låta registrera sig i handelsregistret innan de inleder näringsverksamhet.

Enligt paragrafens 2 punkt förutsätts att en sammanslutning kan börja förmedla försäkringar endast om lagen och dess bolagsordning eller stadgar medger det. I speciallagstiftning om sammanslutningar kan t.ex. föremålet för en sammanslutnings verksamhet begränsas så att det inte är möjligt att förmedla försäkringar. Som ett exempel kan nämnas lagen om depositionsbankernas verksamhet (1268/90), där den verksamhet som är tillåten för depositionsbanker anges i 2 kap. 7 §, och där förmedling av försäkringar inte ingår. En sammanslutning som lyder under lagen om depositionsbankernas verksamhet kan därför inte förmedla försäkringar. Naturligtvis krävs det också att föremålet för sammanslutningens verksamhet enligt dess bolagsordning eller stadgar omfattar förmedling av försäkringar.

I paragrafens 3 punkt krävs det att sammanslutningen har en av social- och hälsovårdsministeriet godkänd försäkring för ersättandet av den skada förmedlingsverksamheten kan förorsaka. Social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter om minimikraven för försäkringen, t.ex. hur storlek av försäkringsbeloppet skall bestämmas, vad försäkringskyddet skall täcka och om hur försäkringen skall sägas upp.

I paragrafens 4 punkt krävs det att en sammanslutning som bedriver försäkringsmäklarverksamhet bland sina anställda har ett med hänsyn till rörelsens art och omfattning enligt ministeriets uppfattning tillräckligt antal fysiska personer som registrerats som försäkringsmäklare och att en av dessa utsetts till ansvarig föreståndare för rörelsen.

Stadgandets ordalydelse baserar sig på artikel 2.3. i bilagan till EG-kommissionens rekommendation om försäkringsförmedlare, enligt vilken en sammanslutning som utövar förmedling av försäkringar i sin ledning skall ha ett tillräckligt antal personer som fyller de krav som i bilagan till rekommendationen ställs på försäkringsförmedlare.

Fastän det inte krävs att alla sammanslutningens arbetstagare skall vara registrerade som försäkringsmäklare, är det klart att uttryckligen de som registrerats som försäkringsmäklare i sista hand svarar för sammanslutningens mäklarverksamhet. Det kan anses strida mot god försäkringsmäklarsed att huvudsakligen låta oregistrerade och eventuellt även oerfarna personer ha hand om mäklarverksamheten i en sammanslutning.

I paragrafens 5 punkt förutsätts att sammanslutningen inte på grund av äganderättsförhållande, ombuds- eller annat avtal eller annat förhållande är beroende av försäkringsgivare.

Försäkringsmäklaren skall fylla registreringskraven i paragrafen även efter registreringen när försäkringsmäklarverksamhet bedrivs. Om en sammanslutning efter registreringen inte längre fyller ett i denna paragraf nämnt krav, kan registreringen med stöd av 17 § 4 mom. återkallas.

5 §. *Anteckningar i försäkringsmäklarregistret.* I paragrafens 1 mom. stadgas om vad som skall antecknas i social- och hälsovårdsministeriets försäkringsmäklarregister.

Enligt paragrafens 1 mom. 1 punkten skall för en fysisk person som registrerats som försäkringsmäklare i registret antecknas dennes fullständiga namn, nationalitet och boningsort samt adressen till det fasta driftställe i Finland från vilket han utövar sin verksamhet samt för en person som är anställd hos en sammanslutning som bedriver försäkringsmäklarverksamhet även arbetsgivarens firma. Om det är fråga om en finsk person avses med boningsort hans hemort dvs. ett ort, där han enligt lagen om befolkningsböcker (141/69) har sitt egentliga bo

och hemvist och när det är fråga om en annan än finsk person det ort, där han varaktig bor.

Enligt paragrafens 1 mom. 2 punkten skall för sammanslutning i registret antecknas sammanslutningens firma, hemort och adressen till sammanslutningens driftsställe i Finland samt personuppgifterna för den fysiska person som utsetts till ansvarig föreståndare för rörelsen.

Enligt paragrafens 1 mom. 3 punkten skall i registret också antecknas om en såsom försäkringsmäklare registrerad fysiska person eller sammanslutning förmedlar personförsäkringar, skadeförsäkringar eller bägge dessa former av försäkringar.

Med personförsäkring avses en försäkring där försäkringsobjektet är en fysisk person och med skadeförsäkring en försäkring som tecknas för ersättandet av förlust förorsakad av sakskada, skadeståndsskyldighet eller annan förmögenhetsskada.

När försäkringsmäklaren begär registrering skall han uppge vilka försäkringar han börjar förmedla. Registreringsmyndigheten har då möjlighet att kontrollera att mäklaren har tillräcklig utbildning och erfarenhet för förmedling av just dessa försäkringar.

En försäkringsmäklare kan specialisera sig på att förmedla antingen skade- eller personförsäkringar. Detta är ändamålsenligt eftersom den yrkeskunskap som krävs vid personförsäkring är en annan än den som krävs vid skadeförsäkring och ett krav på att mäklaren skall ha utbildning i och erfarenhet av bägge formerna av försäkring kan bli alltför strängt. En försäkringsmäklare som förmedlar personförsäkringar skall t.ex. ha insikter i familje- och arvsrätt och skattelagstiftning på ett annat sätt än en försäkringsmäklare som specialiserat sig på skadeförsäkringar. Det behövs därför att av försäkringsmäklarregistret direkt framgår om mäklaren är specialiserad på förmedling av vissa försäkringar. En sammanslutning kan förmedla båda lagen av försäkringar om den bland sina anställda har fysiska personer som registrerats som mäklare av personförsäkringar och skadeförsäkringar eller båda formerna av försäkring.

Enligt paragrafens 1 mom. 4 punkten skall i registret antecknas registreringsdatum samt orsaken till och tidpunkten för återkallande av registrering.

Social- och hälsovårdsministeriet skall enligt 2 mom. utan dröjsmål underrättas om ändringar i registeruppgifterna.

I paragrafens 3 mom. stadgas att registret och handlingarna i anslutning till det är offentliga. Social- och hälsovårdsministeriet skall på begäran ge intyg och utdrag ur registret.

6 §. *Näringsanmälan.* I paragrafen förpliktas en näringsidkare som bedriver försäkringsmäklarverksamhet att innan han inleder sin verksamhet göra i lagen angående rättighet att idka näring stadgad näringsanmälan.

3 kap. **Idkande av rörelse**

Redan av rubriken framgår att stadgandena i lagens 7—14 §§ endast gäller försäkringsmäklare som idkar näring, alltså självständiga yrkesutövare och sammanslutningar. En sammanslutning ansvarar för att dess anställda iakttar stadgandena i lagen.

7 §. *Uppdragsavtal.* Enligt paragrafens 1 mom. skall avtalet mellan uppdragsgivaren och försäkringsmäklaren göras skriftligt i två exemplar, varav den ena skall tillkomma till uppdragsgivaren och den andra till försäkringsmäklaren.

Försäkringsmäklaren kan enligt paragrafen inte åberopa ett avtalsvillkor som inte tagits in i uppdragsavtalet eller i ett annat skriftligt avtal. Även ett muntligt avtal binder försäkringsmäklaren, men han kan inte i sin tur åberopa ett muntligt avtalsvillkor, vilket alltså inte binder uppdragsgivaren.

Stadgandet behövs först och främst för att skydda uppdragsgivaren. I ett skriftligt avtal kan han alltid kontrollera vad som avtalats och vid tvister är det lättare att visa hur avtalet uppstått och vad det innehåller. Stadgandet är också ägnat att underlätta tillsynen eftersom social- och hälsovårdsministeriet vid behov kan begära att försäkringsmäklaren visar sitt exemplar av avtalet.

I paragrafens 2 mom. nämns minimikraven för avtalets innehåll.

Av avtalet skall först och främst framgå uppdragets innehåll. I avtalet kan t.ex. anges vilka försäkringar uppdraget gäller, i vilken omfattning uppdragsgivarens behov av försäkringsskydd utreds samt i vilken mån försäkringsmäklaren befattar sig med ingångna försäkringsavtal.

Av avtalet skall också framgå dess giltighets-tid dvs. om det ingås för någon viss uppgift, för viss tid eller för att gälla tills vidare.

Allmänna avtalsrättsliga principer skall

tillämpas på uppdragsavtalet, vilket innebär att vardera parten kan få rätt att häva avtalet om den andra bryter mot avtalet. Eftersom det rättsliga förhållandet mellan uppdragsgivaren och försäkringsmäklaren bygger på ömsesidigt förtroende, har en uppdragsgivare, som t.ex. till följd av mäklarens förfarande mister förtroendet för dennes förmåga att sköta sina uppgifter, enligt allmänna avtalsrättsliga principer alltid rätt att säga upp kontraktet även om hävningsgrunder inte skulle föreligga. Grundlös uppsägning kan emellertid i vissa fall medföra skyldighet att ersätta avtalsparten den skada uppsägningen av avtalet eventuellt förorsakat.

Av uppdragsavtalet skall också alltid framgå hur försäkringsmäklarens provision eller arvode räknas.

Ett oskäligt uppdragsavtal kan jämkas med stöd av det allmänna jämningsstadgandet i 36 § rättshandlingslagen eller stadgandet i 4 § 1 mom. konsumentskyddslagen. Avsteg från god försäkringsmäklarsed kan innebära att det strider mot tro och heder att åberopa avtalet, vilket enligt 33 § rättshandlingslagen kan medföra att avtalet blir ogiltigt.

8 §. *Försäkringsmäklarens skyldigheter.* Till skydd för uppdragsgivarna föreslås ett allmänt stadgande om försäkringsmäklarnas verksamhet, enligt vilken en försäkringsmäklare med yrkeskunskap och omsorg skall utföra de uppgifter uppdragsgivaren givit honom samt i sin verksamhet iaktta god försäkringsmäklarsed. Han skall särskilt i den omfattning som överenskommits i uppdragsavtalet klarlägga uppdragsgivarens behov av försäkringsskydd. På basis av denna utredning skall han göra ett sådant förslag till täckande av försäkringsbehovet som bäst motsvarar uppdragsgivarens intressen.

Kravet på yrkeskunskap innebär framför allt krav på sådan teknisk kunskap, skicklighet och annan motsvarande beredskap som utförandet av tjänsterna förutsätter. För den som söker försäkring är försäkringsmäklarens sakkunskap en av hans allra viktigaste egenskaper eftersom mäklarens uppgift är att ge sin klient råd i försäkringsfrågor. Råden kan gälla juridiska, tekniska eller ekonomiska frågor i anslutning till försäkring. Att mäklaren är yrkeskunnig innebär bland annat att han känner till de försäkringar och den lagstiftning som aktualiseras vid bedrivandet av försäkringsmäklarverksamhet. Försäkringsmäklaren skall också i

den mån uppdraget förutsätter t.ex. känna till de speciella drag som präglar en företaglients rörelse och göra sig förtrogen med klientens förhållanden. En teknisk riskanalys kräver t.ex. god kännedom om branschen. Det är inte förenligt med god försäkringsmäklarsed att en mäklare åtar sig en uppgift som kräver sådan speciell sakkunskap som han inte besitter.

Genom omsorgskravet vill man betona att uppdraget i varje enskilt fall skall utföras oklanderligt och på ett sådant sätt som skäligen kan fordras av en försäkringsmäklare.

Stadgandet är även avsett att vara en yrkesetisk norm för försäkringsmäklare. Om en mäklare förmedlar en försäkring till det bolag som betalar honom den högsta provisionen eller det högsta arvodet strider detta mot god försäkringsmäklarsed om det ligger i klientens intressen att försäkringen går till ett annat försäkringsbolag. Ett förfarande där en försäkringsmäklare undviker stora självrisker eftersom hans procentbaserade provision är beroende av försäkringspremiens storlek, kan inte heller anses förenligt med god försäkringsmäklarsed, om det från klientens synpunkt är motiverat att självriskerna är rätt stora. God försäkringsmäklarsed innebär också att mäklaren när förhållandena så kräver försäkras sig om att de uppgifter han förmedlat till försäkringsgivaren är riktiga.

Vid bedömningen av om verksamheten överensstämmer med god försäkringsmäklarsed får ledningen sökas i begreppet god försäkringssed och i hur ett försäkringsbolag eller dess förmedlare skulle ha förfarit enligt god försäkringssed. När mäklarverksamheten blir vanligare och tillsynsmyndigheterna får erfarenheter av mäklarnas verksamhet kommer innebörden av begreppet god försäkringsmäklarsed så småningom att preciseras, bland annat med hjälp av anvisningar och etiska principer som ministeriet och försäkringsmäklarnas centralorganisation utformar.

9 §. *Upplysningar om försäkringar.* I paragrafen stadgas om en försäkringsmäklares informationsskyldighet innan ett försäkringsavtal ingås. När stadgandet innehållsmässigt utformats har man så noggrant som möjligt försökt beakta förslagen om försäkringsgivares informationsskyldighet i den nya försäkringsavtalslag som är under beredning. Avsikten är att se till att uppdragsgivaren säkert får den information om försäkringen som han behöver oberoende av om han tar direkt kontakt med

försäkringsgivaren eller anlitar en försäkringsmäklare. Om försäkringsmäklaren inte själv lämnar i denna paragraf nämnda upplysningar skall han försäkra sig om att uppdragsgivaren får motsvarande uppgifter direkt av försäkringsgivaren. Försäkringsgivaren och försäkringsmäklaren borde därför komma överens om vem av dem som ger försäkringstagaren den behövliga informationen.

I paragrafens 1 mom. förpliktas försäkringsmäklaren att innan försäkringsavtalet ingås lämna sin uppdragsgivare de upplysningar som behövs för bedömningen av försäkringsbehovet och valet av försäkring. Upplysningar behövs t.ex. om de försäkringsformer, försäkringspremier och försäkringsvillkor olika försäkringsgivare erbjuder. Den som överväger att teckna en försäkring skall få tillräckliga upplysningar för att han skall kunna bedöma om en försäkring är ändamålsenlig, jämföra olika tillgängliga alternativ och skapa sig en riktig uppfattning om vad försäkringsskyddet täcker. Hur informationsskyldigheten fullgörs och vad upplysningarna i varje enskilt fall omfattar beror således på uppdragets art. Att behövliga upplysningar lämnas betyder t.ex. att mäklaren tar reda på om de föreslagna försäkringarna till följd av de försäkringar sökanden redan har leder till dubbelt försäkringsskydd och hur de valfria självriskbeloppen eller ersättningsområdena påverkar försäkringspremien. När det gäller försäkringsvillkoren skall mäklaren klarlägga t.ex. vad försäkringsskyddet täcker, de viktigaste ersättningsgrunderna samt hur försäkring sågs upp eller annars upphör.

När upplysningar lämnas skall även väsentliga begränsningar i försäkringsskyddet uppmärksammas. Med begränsningar avses här förutom sådana skador som inte omfattas av ersättningsområdet och som särskilt nämns som begränsningar i försäkringsvillkoren, även andra sådana bestämmelser i villkoren som i praktiken innebär att försäkringsskyddet begränsas jämfört med vad försäkringssökanden i allmänhet kan vänta sig av den aktuella försäkringen.

I paragrafens 2 mom. stadgas ett undantag från informationsskyldigheten. Enligt momentet behöver upplysningarna inte lämnas om försäkringssökanden inte önskar dem eller om det medför oskäligt besvär att lämna dem.

Försäkringsmäklaren är skyldig att på eget initiativ lämna ovan i 1 mom. avsedda upplysningar. Om uppdragsgivaren inte begär att få

upplysningarna skall detta inte tas som ett uttryck för att han inte önskar dem. Sökanden skall alltså uttryckligen meddela att han inte önskar upplysningarna. Oskäligt besvär att lämna upplysningarna kan anses föreligga om uppdragsgivaren genom sina anvisningar påskyndar försäkringens ikraftträdande så mycket att alla faktorer som påverkar saken inte noggrant kan redas ut.

10 §. *Avskiljande av tillgångar.* I paragrafens 1 mom. förpliktas försäkringsmäklaren att hålla uppdragsgivarens eller försäkringsgivarens pengar och andra tillgångar avskilda från mäklarens egna, att förvara dessa tillgångar på ett säkert sätt och att utan dröjsmål vidarebefordra dem till mottagaren. Stadgandet behövs när en försäkringsmäklare enligt sitt uppdragsavtal även handhar sin klients penningrörelse genom att förmedla försäkringspremier till försäkringsgivaren eller försäkringsersättningar från försäkringsgivaren till försäkringshavaren.

Försäkringsmäklaren skall vid behov kunna visa att tillgångarna placerats avskilda från hans egna tillgångar, t.ex. på ett särskilt konto i en depositionsbank, eller att de förvaras på ett säkert sätt i brand- och inbrottssäkra utrymmen. Om tillgångarna placeras på ett särskilt bankkonto undviks även sammanblandning med mäklarens egna tillgångar.

Om försäkringsmäklaren innehar uppdragsgivarens eller försäkringsgivarens tillgångar är de inte mäklarens egendom, de kan inte utmätas för hans skulder och ingår inte heller i hans konkursbo.

Försäkringsmäklaren skall också utan dröjsmål sända tillgångarna till mottagaren. Detta innebär att t.ex. mottagna försäkringspremier skall sändas till försäkringsgivaren genast när de inlutit och försäkringsmäklaren fått reda på beloppet och adressen och inte först på en eventuell förfallodag.

Enligt paragrafens 2 mom. skall en försäkringsmäklare för att säkerställa att han uppfyller sina i 1 mom. avsedda skyldigheter antingen teckna en av social- och hälsovårdsministeriet godkänd försäkring eller ställa en av ministeriet godkänd säkerhet. Säkerheten eller försäkringen skall finnas för det fall att en försäkringsmäklare eller någon av hans anställda handlar i strid med 1 mom. eller gör sig skyldig till försäkring eller annat missbruk. Kravet på försäkring eller säkerhet motsvarar även rekommendationen i artikel 4.5. i bilagan till

rekommendationen om försäkringsförmedlare om att en försäkringsförmedlare skall ha tillräcklig ekonomisk kapacitet.

I praktiken kan t.ex. en sammanslutning som bedriver försäkringsmäklarverksamhet i sin i 4 § 3 mom. avsedda ansvarighetsförsäkring ta in ett villkor om att försäkringen ersätter skador som förorsakats av brottsligt förfarande hos arbetstagarna, t.ex. förskingring. Försäkringsmäklare som inte omfattas av någon försäkring skall ställa säkerhet för eventuella missbruk. Social- och hälsovårdsministeriet ger med stöd av 16 § närmare anvisningar t.ex. om hur stor försäkringen eller säkerheten skall vara samt om övriga försäkringsvillkor eller villkor för säkerheten.

11 §. *Provision eller arvode från försäkringsgivaren.* I paragrafens 1 mom. stadgas om försäkringsmäklarens skyldighet att alltid underrätta sin uppdragsgivare om huruvida han får provision eller arvode av försäkringsgivaren för förmedling av försäkringen. På begäran av uppdragsgivaren skall försäkringsmäklaren också uppge vilket belopp försäkringsgivaren betalar i provision eller arvode. Avsikten är att förbättra uppdragsgivarens möjligheter att bedöma mäklarens verksamhet. Stadgandet kan även förhindra att mäklaren utan sin klients vetskap och i strid med dennes intressen styr försäkringen till det bolag som betalar honom den största provisionen eller det största arvodet. Stadgandet syftar också till att öka kännedom om mäklarnas provisioner och arvoden och på detta sätt främja konkurrensen och effektiviteten i försäkringsmäklarbranschen.

Försäkringsmäklaren skall uppge sin provision eller sitt arvode genast när han fått veta beräkningsgrunderna för provisionen eller arvodet och naturligtvis i så god tid innan försäkringsavtalet ingås att uppdragsgivaren har tid att överväga om den provision eller det arvode försäkringsgivaren betalar påverkar försäkringsmäklarens verksamhet eller beräkningsgrunderna för den provision eller det arvode uppdragsgivaren betalar åt försäkringsmäklaren.

Enligt paragrafens 2 mom. kan försäkringsgivaren betala provision eller arvode till försäkringsmäklaren för förmedling av lagstadgade försäkringar endast på försäkringsgivarens ansökan och på grunder som social- och hälsovårdsministeriet fastställer. Denna begränsning har ansetts nödvändig till följd av de speciella dragen hos lagstadgade försäkringar. Försäk-

ringarna är obligatoriska, försäkringsskyddets innehåll regleras särskilt för varje försäkringsgren i respektive speciallag och även försäkringspremiens belopp fastställs på förhand, eftersom grunderna för försäkringspremierna fastställs av social- och hälsovårdsministeriet. På detta sätt är betydelsen av försäkringsmäklarens sakkunskap mindre än i fråga om frivilliga försäkringar. När det är fråga om obligatoriska försäkringar måste också kunnas säkerställa att klienter behöver inte betala onödiga kostnader i form av alltför höga provisioner eller arvoden.

I lagförslaget har dock beaktats att eftersom för lagstadgad försäkring undantagsvis inte fastställs beräkningsgrunder för försäkringspremier, behöver man inte heller låta fastställa grunden för den provision eller det arvode som betalas till försäkringsmäklaren. Enligt EES-avtalet får för premierna för de trafikförsäkringar som gäller så kallade stora skadeförsäkringsrisker inte mera krävas fastställelse av myndighet.

Enligt paragrafens 2 mom. andra meningen kan ministeriet vid behov utan ansökan bestämma grunderna för de mäklarprovisionerna eller mäklararvoden som avses i första meningen. Sådana allmänna grunder kan fastställas om t.ex. konkurrensförhållandena beträffande försäkringsmäklarna så kräver.

12 §. *Tvingande stadganden.* Enligt paragrafen är stadgandena i 7—11 §§ tvingande till fördel för uppdragsgivaren. De ovan nämnda stadgandena i 7—11 §§ måste anses ge uttryck för så grundläggande principer om hur försäkringsmäklare skall bedriva sin verksamhet att det är ändamålsenligt att förbjuda försäkringsmäklare att genom avtal begränsa sina skyldigheter eller uppdragsgivarens rättigheter enligt dessa stadganden. Försäkringsmäklaren kan dock alltid med uppdragsgivaren avtala om villkor som är förmånligare för denne än vad 7—11 §§ anger.

Ett avtalsvillkor som till nackdel för uppdragsgivaren avviker från stadgandena i 7—11 §§ är till denna del utan verkan. Att villkoret är utan verkan innebär att det inte binder uppdragsgivaren även om han godkänt det och godkännandet hindrar honom således inte från att senare åberopa villkorets nullitet.

13 §. *Skadestånd.* I paragrafen stadgas om försäkringsmäklarens skadeståndsansvar. Såsom ovan konstaterats tillämpas denna paragraf endast på självständiga yrkesutövare eller

sammanslutningar som bedriver försäkringsmäklarverksamhet. På en sammanslutnings arbetstagare tillämpas allmänna skadeståndsrättsliga principer om arbetsgivares och arbetstagares skadeståndsansvar.

Enligt paragrafens 1 mom. är försäkringsmäklaren skyldig att ersätta skada som han förorsakat när han handlat i strid med uppdragskontraktet eller uppsåtligen eller av vårdslöshet underlåtit något som han enligt kontraktet eller 7—11 §§ är skyldig att göra.

Bristande yrkeskunskap eller vårdslöshet hos försäkringsmäklaren kan förorsaka t.o.m. stora skador. En förmedlare kan t.ex. ha underlåtit att försäkra en risk som är väsentlig i försäkringstagarens verksamhet, trots att han enligt uppdragskontraktet varit skyldig att sörja för sin klients totala försäkringsskydd. Eftersom uppdragsgivaren därför inte får någon försäkringsersättning när skadan inträffar är försäkringsmäklaren skyldig att i skadestånd betala honom motsvarande belopp.

Då det är fråga om kontraktsansvar, räcker det att den skadelidande visar att han lidit skada till följd av försäkringsmäklarens förfarande. Försäkringsmäklaren kan frias från ansvar endast genom att visa att han förfarit så omsorgsfullt som skäligen kan fordras av en yrkeskunnig försäkringsmäklare i branschen.

Försäkringsmäklaren är skyldig att ersätta den skadelidande all den skada han förorsakat genom sitt förfarande.

Mäklaren kan bli skadeståndsskyldig också därför att han inte fullgör sin informationsskyldighet mot uppdragsgivaren enligt 9 §. Så kan bli fallet t.ex. när mäklaren inte till uppdragsgivaren förmedlar försäkringsbolagets meddelande om begränsande försäkringsvillkor och uppdragsgivaren får en felaktig bild av vad försäkringsskyddet innebär.

Enligt det förslag till försäkringsavtalslag som är under beredning svarar försäkringsgivaren för de upplysningar han lämnar så, att försäkringsavtalet anses gälla med det innehåll försäkringstagaren enligt de felaktiga eller bristfälliga upplysningar han fick hade skäl att förstå. För att uppdragsgivarens ställning skall vara densamma oberoende av om han tecknar försäkringen direkt hos försäkringsgivaren eller genom en försäkringsmäklare, föreslås det i paragrafens 2 mom. stadgat att om försäkringsmäklaren underlåtit att lämna uppdragsgivaren behövliga upplysningar om försäkringen eller om han givit felaktiga eller vilseledande

upplysningar om den, skall han ersätta den skada som föranleds av att försäkringsavtalet inte har det innehåll uppdragsgivaren hade skäl att förstå enligt de upplysningar som han fick av mäklaren. Om uppdragsgivaren t.ex. inte upplysts om ett väsentligt begränsande villkor i försäkringsavtalet är försäkringsmäklaren skyldig att ersätta den skada som föranleds av att avtalet inte har det innehåll uppdragsgivaren hade skäl att förstå, även om inget försäkringsbolag de facto hade beviljat en försäkring som motsvarar uppdragsgivarens uppfattning.

Bedömningen av om uppdragsgivarens uppfattning var befogad skall bygga på objektiva kriterier. Utgångspunkten skall vara bedömningen av den välgrundade slutsats en vanlig försäkringssökande i en sådan situation kan tänkas dra. Uppdragsgivaren kan inte åberopa information som han visste var felaktig eller en uppfattning som beror på att han inte tillräckligt väl gjort sig förtrogen med de upplysningar han fått. Vid bedömningen kan man undantagsvis även ta hänsyn till subjektiva omständigheter, t.ex. uppdragsgivarens särskilda kännedom om försäkringsbranschen.

Försäkringsmäklaren behöver inte ha gjort sig skyldig till vållande för att han skall bli ansvarig för bristfälliga eller felaktiga uppgifter, utan skadeståndsskyldighet uppstår även om ingen på försäkringsmäklarens sida förfarit vårdslöst.

I paragrafens 2 mom. regleras endast de situationer där uppdragsgivaren till följd av försäkringsmäklarens förfarande fått en felaktig uppfattning om försäkringen. Däremot reglerar 2 mom. inte försäkringsgivarens ansvar för bristfälliga, felaktiga eller vilseledande upplysningar som han givit försäkringssökanden.

Försäkringsmäklaren kan i sin verksamhet även förorsaka skador som drabbar försäkringsgivaren eller andra personer som inte är parter i uppdragskontraktet. Sådana personer kan t.ex. vara inteckningshavare eller ha retentions- eller panträtt och till följd av försäkringsmäklarens felaktiga förfarande gå miste om ersättning för den förstörda och oförsäkrade egendomen eller försäkrade, förmånstagare eller personer som till följd av försäkringsmäklarens felaktiga förfarande inte i försäkringsavtalet antecknats som försäkrade eller förmånstagare, trots att mäklaren och uppdragsgivaren kommit överens om att så skall ske.

Med försäkrad avses den som är föremål för personförsäkring eller till vars förmån skade-

försäkring gäller och med förmånstagare person som i stället för försäkringstagare eller försäkrad har rätt till den försäkringsersättning som utgår med stöd av personförsäkring.

För att säkra dessa tredje personer, som inte är kontraktsparter, rätt till ersättning föreslås i paragrafens 3 mom. att förutom uppdragsgivaren även annan fysisk eller juridisk person vars rätt uppdraget eller försäkringen berör och som lider skada till följd av mäklarens felaktiga förfarande skall ha rätt till skadestånd. En sådan person har samma rätt som uppdragsgivaren till ersättning för all den skada han lidit.

I paragrafens 4 mom. stadgas att om uppdragsgivaren eller någon annan som med stöd av 3 mom. har rätt till skadestånd är konsument enligt 1 kap. 4 § konsumentskyddslagen eller näringsidkare som kan jämföras med konsument, kan försäkringsmäklaren inte genom avtal helt eller delvis friskriva sig från sitt skadeståndsansvar enligt denna paragraf. Ett avtalsvillkor som till nackdel för uppdragsgivaren eller någon annan som har rätt till skadestånd avviker från stadgandena i paragrafen är utan verkan. Det behöver inte särskilt påpekas för försäkringsmäklaren att villkoret är lagstridigt, och ett lagstridigt villkor blir inte giltigt ens om det uttryckligen godkänns.

De tvingande lagstadgandena erbjuder speciellt skydd såväl för konsument som för sådan uppdragsgivare eller annars skadeståndsberättigad person som med beaktande av arten och omfattningen av den näringsverksamhet han utövar samt omständigheterna i övrigt kan jämföras med konsument. Såväl i detta lagförslag som i det förslag till försäkringsavtalslag som är under beredning är avsikten att skydda endast sådana näringsidkare som i likhet med konsumenter med hänsyn till sina kunskaper, sin skicklighet och sina ekonomiska förutsättningar avgjort är den klart svagare parten i ett avtalsförhållande. Sådana näringsidkare kan t.ex. vara självständiga yrkesutövare samt i allmänhet även småföretag. Ett företag som kan klassificeras som stort eller medelstort kan inte betraktas som en i detta moment avsedd, med konsument jämförbar näringsidkare.

14 §. *Tid för väckande av talan.* Enligt paragrafen skall den skadelidande väcka skadeståndstalan som grundar sig på 13 § inom tre år efter att han fick vetskap om skadan dock senast inom tio år efter att skadan inträffade. Det allmänna stadgandet i 18 kap. 9 § handels-

balken om den tid inom vilken talan skall väckas mot ombud gäller alltså inte försäkringsmäklare.

Talan skall i den ordning som gäller tvistemål göras anhängig mot den försäkringsmäklare vars förfarande förorsakat skadan.

En försäkringsmäklare skall enligt 3 § 1 mom. 4 punkten och 4 § 3 punkten ha en försäkring för ersättandet av de skador för vilka han enligt denna lag är skadeståndsskyldig. Enligt gällande lagstiftning kan den skadelidande dock inte genom rättsliga åtgärder yrka ersättning direkt av försäkringsgivaren. Enligt förslaget till försäkringsavtalslag som är under beredning skall den skadelidande vid ansvarighetsförsäkring ha rätt att yrka i försäkringsavtalet preciserad ersättning direkt av försäkringsgivaren bland annat om försäkringens tecknats med stöd av lag.

4 kap. Tillsyn och tvångsmedel

15 §. *Tillsyn över försäkringsmäklare.* I paragrafens 1 mom. föreslås att tillsynen över försäkringsmäklare utövas av social- och hälsovårdsministeriet som även utöver tillsyn över försäkringsinstitutens verksamhet. Med tanke på tillsynen över försäkringsmarknaden som helhet är det viktigt att även försäkringsmäklarnas verksamhet övervakas av social- och hälsovårdsministeriet. Ministeriet skall se till att försäkringsmäklarna i sin verksamhet iaktar lagen, ministeriets föreskrifter och anvisningar samt god försäkringsmäklarsed. Ministeriet har rätt att granska försäkringsmäklarens driftställe.

Enligt paragrafens 2 mom. skall en försäkringsmäklare ytterligare på begäran ge ministeriet alla de handlingar, upplysningar och utredningar som ministeriet anser sig behöva för tillsynen. Sådana handlingar är t.ex. bokslutshandlingarna för en sådan självständig yrkesutövare och sammanslutning som bedriver försäkringsmäklarverksamhet.

Enligt paragrafens 3 mom. skall en självständig yrkesutövare som är försäkringsmäklare och en sammanslutning som bedriver försäkringsmäklarverksamhet meddela social- och hälsovårdsministeriet när rörelsen inleds eller avslutas.

Enligt paragrafens 4 mom. skall näringsidkare som bedriver försäkringsmäklarverksam-

het årligen tillstålla ministeriet en berättelse över sin rörelse, enligt ett formulär som ministeriet utarbetar.

Enligt paragrafens 5 mom. skall ministeriet för att kunna bedöma om en person är lämplig för försäkringsmäklaruppgifter och för registreringen av försäkringsmäklare ha rätt att få straffregisterutdrag över dem som begär registrering.

16 §. *Närmare föreskrifter.* I paragrafen föreslås att social- och hälsovårdsministeriet ges fullmakt att meddela närmare föreskrifter om registrering av försäkringsmäklare, om förutsättningarna för registrering samt om de försäkringar försäkringsmäklare skall ha och de säkerheter dessa skall ställa.

17. *Tvångsmedel.* I paragrafen stadgas om de tvångsmedel som social- och hälsovårdsministeriet kan tillgripa om det fått vetskap om oriktighet i en försäkringsmäklares verksamhet. Ministeriet kan använda tvångsmedel både mot en försäkringsmäklare som är näringsidkare och mot en försäkringsmäklare som är anställd hos en sammanslutning som bedriver försäkringsmäklarverksamhet.

Enligt paragrafens 1 mom. skall mäklaren beroende på fallet antingen tilldelas en anmärkning, uppmanas att inom en viss tid rätta till saken eller förbjudas att fortsätta med det förfarande som anses vara felaktigt. En smärre brist ger inte ministeriet anledning att vidta specialåtgärder, i synnerhet inte om mäklaren på eget initiativ rättar sitt förfarande.

Tvångsmedel kan tillgripas om försäkringsmäklaren inte följer lag eller med stöd av denna lag utfärdade stadganden eller föreskrifter eller om missbruk yppats i försäkringsmäklarens verksamhet.

Enligt paragrafens 2 mom. kan ministeriet förena en uppmaning eller ett förbud som avses i 1 mom. med vite. Stadgandet förpliktar inte ministeriet att i samtliga fall förelägga vite. Frågan om vite skall föreläggas avgörs med beaktande av oriktiga förfarandets art och omfattning, försäkringsmäklarens tidigare verksamhet samt andra på saken inverkan omständigheter. Om det felaktiga förfarandet fortgår kan lindrigare tvångsmedel ersättas av strängare.

Vitet döms ut av länsstyrelsen på försäkringsmäklarens hemort. Om försäkringsmäklare har inte hemort i Finland, döms vitet ut av

länsstyrelsen i Nylands län. Om föreläggande och utdömande av vite gäller i övrigt vad som stadgas i viteslagen (1113/90).

Om försäkringsmäklaren inte rättar sig efter en ovan nämnda uppmaning eller ett ovan nämnt förbud kan ministeriet enligt paragrafens 3 mom. förbjuda försäkringsmäklaren att fortsätta sin verksamhet tills förhållandet rättats till och om mäklaren har grovt försummat sina skyldigheter kan registreringen återkallas.

Ett förbud att fortsätta verksamheten kan däremot inte förenas med vite. Även i övrigt är nämnda förbud och vite i den bemärkelsen alternativa att endast endera åtgärden kan användas i gånge.

Social- och hälsovårdsministeriet kan enligt paragrafens 4 mom. även återkalla registrering av försäkringsmäklare om de förhållanden som rådde när försäkringsmäklaren registrerades har förändrats så att mäklaren inte längre kunde registreras eller om förutsättningarna för inledande av sådan verksamhet inte längre är uppfyllda. Som exempel på en sådan situation kan t.ex. nämnas det fall att försäkringsmäklaren inte längre uppfyller kravet på oberoende eller att han har försatts i konkurs.

18 §. *Ersättning för tillsynskostnader.* I paragrafen stadgas hur kostnader som uppgifterna enligt denna lag förorsakar social- och hälsovårdsministeriet skall täckas. En näringsidkare som bedriver försäkringsmäklarverksamhet är skyldig att delta i de kostnader registreringen av och tillsynen över mäklarna förorsakar. Detta sker genom betalning av en särskild tillsynsavgift, som social- och hälsovårdsministeriet skall fastställa med iakttagande av vad som stadgas i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92).

5 kap. Särskilda stadganden

19 §. *Tystnadsplikt.* I paragrafens 1 mom. stadgas i överensstämmelse med lagstiftningen om försäkringsinstitut om tystnadsplikt. Stadgandet gäller försäkringsmäklaren själv när försäkringsmäklaren är fysisk person, fysiska personer som är anställda hos en sammanslutning som bedriver försäkringsmäklarverksamhet och tjänstemän som utövar tillsyn.

Uppgifter om försäkringsmäklare, uppdragsgivares eller annan persons ekonomiska

ställning eller om någons hälsotillstånd eller en affärs- eller yrkeshemlighet får inte lämnas utan vederbörandes samtycke.

Tystnadsplikten gäller även upplysningar som erhållits om en sådan sammanslutnings verksamhet som bedriver försäkringsmäklarrörelse och den består även efter att klient- eller anställningsförhållandet till sammanslutningen upphört.

Enligt paragrafens 2 mom. har social- och hälsovårdsministeriet dock utan hinder av stadgandena i 1 mom. rätt att överlämna upplysningar som omfattas av tystnadsplikten till åklagar- och polismyndighet för utredning av brott, till myndigheter som annars i lag berättigas att få ovan nämnda upplysningar samt till myndigheter som i andra stater utövar tillsyn över försäkringsmäklarnas verksamhet. Upplysningarna får dock lämnas endast när de även i mottagarlandet omfattas av tystnadsplikten.

20 §. *Olovligt yppande av försäkringshemlighet.* I 1 mom. stadgas om straff för olovligt yppande av försäkringshemlighet.

Den som bryter mot tystnadsplikten som avses i 19 § 1 mom. skall enligt 18 kap. 6 § lagen om försäkringsbolag dömas till böter, om inte gärningen är ringa eller om inte annorstädes i lag stadgas strängare straff.

Enligt 2 mom. är brott mot tystnadsplikten ett målsägandebrott, allmän åklagare får alltså inte rätt att väcka åtal för olovligt yppande av försäkringshemlighet om inte målsägande har anmält brottet till åtal.

21 §. *Tvivelaktiga affärstransaktioner.* Paragrafen baserar sig på EG-rådets direktiv om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för tvättning av pengar (91/308/EEG), nedan penningtvättdirektivet. Tvättning av pengar definieras i direktivets artikel 1. Som tvättning av pengar anses uppsåtlig omvandling eller överföring av viss egendom, hemlighållande av dess rätta beskaffenhet, ursprung, belägenhet, art eller rörelser eller de rättigheter som är knutna till den, anskaffning av egendom, ägande och förfogande samt biträdande vid nämnda funktioner, i vetskap om att egendomen härrör från brottslig verksamhet eller från medverkan till sådan verksamhet och i syfte att hemlighålla eller dölja egendomens olagliga ursprung. Om kriminalisering av tvättning av pengar har utlåtits en särskild regeringsproposition (RP 180/92 rd).

Penningtvättdirektivet gäller i första hand kredit- och finansiella instituten. Eftersom tvättning av pengar kan bedrivas också genom andra typer av företagsgrupper skall direktivets bestämmelser utvidgas att omfatta antingen helt eller delvis sådana yrkesgrupper och företag vilkas verksamhet särskilt är ägnad att utnyttjas för tvättning av pengar. Bestämmelserna om att hindra tvättning av pengar föreslås därför gälla också försäkringsmäklare.

Det föreslås att man skall till denna del slopa tystnadsplikten. I paragrafens 1 mom. skall försäkringsmäklare förpliktas anmäla till social- och hälsovårdsministeriet om han har anledning att betvivla det lagliga ursprunget av de medel som används till de tjänster som han betts om.

En sådan misstanke kan med fog uppstå om de tjänster som försäkringsmäklaren bes om klart avviker från den allmänna praxis som råder inom försäkringsverksamheten t.ex. till storleken eller om de annars inte överensstämmer med kundens finansiella läge eller affärer. Enligt artikel 5 i penningtvättdirektivet skall finansiella instituten med särskilt uppmärksamhet granska alla transaktioner som de bedömer med särskilt stor sannolikhet kunna ha samband med tvättning av pengar. Försäkringsmäklaren skall sålunda i varje enskilt fall sträva efter att med de tillbudsstående medlen utreda om det är fråga om en sådan affärstransaktion om vilken man skall göra anmälan enligt 1 mom. I stället skall försäkringsmäklaren inte krävas kännedom om rekvisiter på de gärningar som avses i strafflagen eller som annars enligt lag är straffbara.

Försäkringsmäklaren skall i enlighet med artikel 7 i penningtvättdirektivet anmäla sin misstanke till social- och hälsovårdsministeriet innan affärstransaktion slutförs, eller om förhandsanmälan skulle föranleda oskäligen olägenhet, ofördröjligen efter att affärstransaktion har slutförts. Föremålet för anmälan får inte underrättas om saken.

Enligt den regeringsproposition som gäller kriminalisering av tvättning av pengar är det också straffbart att underlåta att göra anmälan om tvättning av pengar. Genom att göra i 1 mom. avsedd anmälan till social- och hälsovårdsministeriet undviker försäkringsmäklaren de påföljder som i strafflagen stadgas i fråga om underlåtelse att göra anmälan.

Försäkringsmäklare skall dessutom enligt paragrafens 2 mom. uppbevåra och vid behov

på begäran till ministeriet överlämna de tillbudsstående uppgifter och handlingar som kan vara av betydelse när man utreder saken.

Enligt paragrafens 3 mom. skall ministeriet på basis av de uppgifter som anmälts till det eller som det fått i samband med tillsynsverksamheten överväga om det finns grundad anledning att misstänka att det är fråga om tvättning av pengar. Ministeriet kan i motsats till försäkringsmäklaren förutsättas ha kännedom om rekvisiter på brottslig verksamhet. Om ministeriet med fog anser att det är fråga om att dölja eller utplåna medel som härrör från brott, dvs. tvättning av pengar, skall det meddela saken vidare till förundersökningsmyndigheterna. Tvättning av pengar har definierats i enlighet med den ändring av 32 kap. 1 § 2 mom. strafflagen som ingår i ovan nämnda regeringens proposition.

För att förundersökningsmyndigheterna skall ha möjlighet att lägga beslag på medlen eller vidta andra säkerhetsåtgärder för den tid undersökningen varar, kan ministeriet enligt 4 mom. förordna att affären avbryts för högst sju dagar, om det av skäl som hänför sig till undersökningen är behövt.

Enligt artikel 9 i penningtvättdirektivet skall i paragrafens 5 mom. stadgas att ministeriet eller försäkringsmäklaren och personer som har vidtagit åtgärder på deras vägnar skall befrias av det ekonomiska ansvar som föranleds av åtgärder enligt denna paragraf. Sålunda kan försäkringsmäklaren eller ministeriet inte ställas inför ansvar i det fall att dess angivelse vid närmare undersökningar visar sig vara obefogad eller i fall kunden lider en ekonomisk förlust med anledning av saken. Stadgandet behövs för att de anmälningsskyldiga inte skall ställas inför ekonomiskt ersättningsansvar för de åtgärder som denna lag och strafflagen dem å andra sidan förpliktat vidta.

Eftersom penningtvättdirektivet innehåller detaljerade bestämmelser bl.a. om skyldigheten att identifiera kunderna, förvara identifikationsnerna och övriga handlingar samt om övriga förfaranden som det inte är ändamålsenligt att inkludera i lagen, föreslås i 6 mom. att social- och hälsovårdsministeriet skall meddela närmare föreskrifter om tillämpning av penningtvättdirektivet i fråga om försäkringsmäklaren.

22 §. *Olovligt bedrivande av försäkringsmäklarverksamhet.* Med undantag från den princip om näringsfrihet som annars råder i Finland kan sådan försäkringsmäklarverksamhet som

avses i 1 § 1 § mom. i den föreslagna lagen endast bedrivs av en sådan fysisk person eller sammanslutning som uppfyller förutsättningarna i 1 § 2 mom., varför olovligt bedrivande av försäkringsmäklarverksamhet är straffbart enligt denna paragraf. Var och en som i strid med stadgandena i denna lag bedriver försäkringsmäklarverksamhet kan, om gärningen inte är ringa, dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Även nyttjande av benämningen försäkringsmäklare är straffbart om det sker i strid med 1 § 3 mom.

23 §. *Verkställighet av social- och hälsovårdsministeriets beslut.* För att försäkringsökandenas intressen skall kunna skyddas, krävs det att social- och hälsovårdsministeriets beslut och föreskrifter kan verkställas utan dröjsmål. Det föreslås därför i paragrafen att beslut och föreskrifter med stöd av 15 § 1 och 2 mom., 17 § 1, 3 och 4 mom. samt 21 § 1, 2 och 4 mom. skall kunna verkställas även om besvär anförs. Om besvär över ett sådant beslut av ministeriet anförs kunde emellertid högsta förvaltningsdomstolen med stöd av 14 § 3 mom. lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50) förbjuda verkställighet av beslutet eller förordna att verkställigheten skall avbrytas.

Stadgandet i paragrafen tillämpas däremot inte på ministeriets beslut om föreläggande av vite, utan ministeriet kan begära att länsstyrelsen skall utdöma vitet först när beslutet om föreläggande av vite vunnit laga kraft.

24 §. *Statistik över försäkringsmäklare.* Försäkringsmäklarverksamhetens offentliga trovärdighet förutsätter att ministeriet får publicera statistiska uppgifter om försäkringsmäklare utan hinder av stadgandena om fystnadsplikt i 19 §. Publiceringen av uppgifterna skall basera sig på enhetliga grunder för alla försäkringsmäklare.

25 §. *Närmare stadganden.* I paragrafen ges fullmakt att utfärda förordning om verkställigheten av lagen.

1.2. Lagen angående rättighet att idka näring

3 §. I 3 § lagen angående rättighet att idka näring räknas de näringar upp om vilkas idkande stadgas särskilt genom lag eller förordning. I samband med att lagen om försäkringsmäklare stiftas skall till förteckningen fogas bedrivande av försäkringsmäklarverksamhet.

2. Ikraftträdande

2.1. Lagen om försäkringsmäklare

Det föreslås att lagen träder i kraft samtidigt som EES-avtalet. Om den tidpunkt då denna lag träder i kraft stadgas närmare genom förordning.

När lagen träder i kraft skall fysiska och juridiska personer som bedriver försäkringsmäklarverksamhet inom sex månader från ikraftträdandet göra anmälan för registrering hos social- och hälsovårdsministeriet. Om någon som redan innan lagen trädde i kraft bedrivade försäkringsmäklarverksamhet underlåter att göra registreringsanmälan inom stadgad tid, gör han sig skyldig till i 22 § avsett olovligt bedrivande av försäkringsmäklarverk-

samhet. Anmälan om registrering kan upptas till behandling redan innan lagen träder i kraft. Social- och hälsovårdsministeriet har rätt att på begäran som försäkringsmäklare registrera en person som innan lagen trädde i kraft bedrivit sådan verksamhet, även om han inte helt fyller kraven i 3 § 1 mom. 2 punkten.

2.2. Lagen angående rättighet att idka näring

Det föreslås att lagen skall träda i kraft samtidigt som EES-avtalet. Om den tidpunkt då denna lag träder i kraft stadgas närmare genom förordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om försäkringsmäklare

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden

1 §

Försäkringsmäklare

Med *försäkringsmäklare* avses i denna lag var och en som yrkesmässigt till sina uppdragsgivare förmedlar försäkringar från flera från varandra fristående försäkringsgivare.

Endast en fysisk person eller en sammanslutning som inte är beroende av försäkringsgivare och som har antecknats i social- och hälsovårdsministeriets register över försäkringsmäklare (*försäkringsmäklarregistret*) får vara försäkringsmäklare.

Endast en mäklare som har antecknats i försäkringsmäklarregistret får i sin firma eller i övrigt som beteckning för sin verksamhet använda benämningen försäkringsmäklare.

Denna lag gäller inte försäkringsförmedling som bedrivs av försäkringsgivare eller förmedling av återförsäkringar. På fysiska personer som förmedlar försäkringar enbart för en sammanslutning som är registrerad som försäkringsmäklare tillämpas inte 2, 4 och 6—14 §§, 15 § 3 och 4 mom. och 18 §.

2 §

Driftställe

En försäkringsmäklare skall för sin rörelse ha ett fast driftställe i Finland.

2 kap.

Registrering av försäkringsmäklare

3 §

Förutsättningar för registrering av en fysisk person

Social- och hälsovårdsministeriet skall på begäran som försäkringsmäklare registrera en fysisk person som

1) råder över sig själv och sin egendom och inte har meddelats näringsförbud,

2) har sådan utbildning och praktisk erfarenhet som anses tillräcklig för bedrivande av försäkringsmäklarverksamhet,

3) inte på grund av sin tidigare verksamhet eller av någon annan orsak är uppenbart olämplig som försäkringsmäklare,

4) har en av social- och hälsovårdsministeriet godkänd försäkring för ersättande av så-

dan skada för vilken försäkringsmäklare enligt denna lag ansvarar samt

5) inte på grund av arbets-, ombuds- eller annat avtal eller förhållande är beroende av en eller flera försäkringsgivare.

En försäkring enligt 1 mom. 4 punkten behövs inte om personen förmedlar försäkringar enbart för en sammanslutning som avses i 4 §.

4 §

Förutsättningar för registrering av en sammanslutning

Social- och hälsovårdsministeriet skall på begäran registrera en sammanslutning som försäkringsmäklare om,

1) sammanslutningen har antecknats i handelsregistret,

2) sammanslutningen enligt lag och enligt sin bolagsordning eller sina stadgar har rätt att som näring bedriva försäkringsmäklarverksamhet,

3) sammanslutningen har en av social- och hälsovårdsministeriet godkänd försäkring för ersättande av sådan skada för vilken försäkringsmäklare enligt denna lag ansvarar,

4) ministeriet med beaktande av arten och omfattningen av sammanslutningens rörelse anser att ett tillräckligt antal personer som är anställda hos sammanslutningen har registrerats som försäkringsmäklare enligt 3 §, och en av dessa har utsetts till ansvarig föreståndare för rörelsen samt

5) sammanslutningen inte på grund av ägarskap, ombudsavtal eller något annat avtal eller förhållande är beroende av en eller flera försäkringsgivare.

5 §

Anteckningar i försäkringsmäklarregistret

I försäkringsmäklarregistret skall antecknas

1) för en fysisk person som registrerats som försäkringsmäklare hans fullständiga namn, nationalitet, boningsort, adressen till hans driftställe i Finland samt, om han förmedlar försäkringar enbart för en sammanslutning som avses i 4 §, sammanslutningens firma,

2) för en sammanslutning som registrerats som försäkringsmäklare sammanslutningens firma, hemort, adressen till sammanslutningens

driftställe i Finland samt den ansvariga föreståndarens fullständiga namn, nationalitet och boningsort,

3) om försäkringsmäklaren förmedlar personförsäkringar eller skadeförsäkringar eller båda lagen av försäkringar samt

4) registreringsdatum samt återkallande av registrering, orsaken till det och tidpunkten.

Social- och hälsovårdsministeriet skall utan dröjsmål underrättas om ändringar i registeruppgifterna.

Var och en har rätt att få upplysningar om anteckningarna i registret och de därtill anslutna handlingarna.

6 §

Näringsanmälan

Innan försäkringsmäklaren inleder sin rörelse skall han göra anmälan enligt lagen angående rättighet att idka näring.

3 kap.

Idkande av rörelse

7 §

Uppdragsavtal

Ett uppdragsavtal skall uppgöras skriftligen i två exemplar, det ena för uppdragsgivaren och det andra för försäkringsmäklaren. Mäklaren får inte åberopa avtalsvillkor som inte har tagits in i uppdragsavtalet eller i något annat skriftligt avtal.

Av uppdragsavtalet skall framgå uppdragets innehåll, avtalets giltighetstid och grunderna för bestämmande av försäkringsmäklarens provision eller arvode.

8 §

Försäkringsmäklarens skyldigheter

Försäkringsmäklaren skall utföra sina uppgifter med yrkeskunskap och omsorg samt i all sin verksamhet iaktta god försäkringsmäklar sed. I den omfattning som uppdragsavtalet anger skall han särskilt klarlägga uppdragsgivarens behov av försäkringssskydd och utgående från detta föreslå hur försäkringsbehovet skall täckas på ett sätt som motsvarar uppdragsgivarens intressen.

9 §

Upplysningar om försäkringar

Försäkringsmäklaren skall i sitt uppdrag sörja för att uppdragsgivaren innan försäkringsavtalet ingås får alla de upplysningar som behövs för bedömningen av uppdragsgivarens försäkringsbehov och för valet av försäkring, såsom upplysningar om tillgängliga försäkringsformer, försäkringspremier och försäkringsvillkor. När upplysningarna lämnas skall mäklaren även fästa uppmärksamhet vid väsentliga begränsningar i försäkringsskyddet.

Upplysningarna behöver inte lämnas om uppdragsgivaren inte önskar dem eller om det medför oskäligt besvär att lämna dem.

10 §

Avskiljande av tillgångar

Uppdragsgivarens eller försäkringsgivarens pengar och andra tillgångar skall hållas avskilda från försäkringsmäklarens egna tillgångar, förvaras på ett säkert sätt och utan dröjsmål vidarebefordras till mottagaren.

För säkerställande av att skyldigheterna enligt 1 mom. fullgörs skall försäkringsmäklaren teckna en av social- och hälsovårdsministeriet godkänd försäkring eller ställa en av ministeriet godkänd säkerhet.

11 §

Provision eller arvode från försäkringsgivaren

Försäkringsmäklaren skall underrätta sin uppdragsgivare huruvida försäkringsgivaren betalar provision eller arvode för förmedling av försäkringen samt på uppdragsgivarens begäran även uppge provisionens eller arvodets belopp.

För förmedling av sådana lagstadgade försäkringar för vilkas premier social- och hälsovårdsministeriet fastställer beräkningsgrunderna får försäkringsgivare betala provision eller arvode till försäkringsmäklare endast på försäkringsgivarens ansökan och enligt de grunder som ministeriet fastställer. Social- och hälsovårdsministeriet kan dock vid behov bestämma de grunder som tillämpas på de provisioner och arvoden vilka avses i detta moment.

12 §

Tvingande stadganden

Ett avtalsvillkor som avviker från 7—11 §§ till uppdragsgivarens nackdel är ogiltigt.

13 §

Skadestånd

Om försäkringsmäklaren har handlat i strid med uppdragsavtalet eller uppsåtligt eller genom vårdslöshet försummat vad som åligger honom enligt kontraktet eller 7—11 §§, är han skyldig att ersätta den skada som detta orsakat.

Om försäkringsmäklaren har underlåtit att ge uppdragsgivaren behövliga upplysningar om försäkringen eller givit honom felaktiga eller vilseledande upplysningar om den, skall försäkringsmäklaren ersätta den skada som orsakas av att försäkringsavtalet inte har det innehåll som uppdragsgivaren enligt de upplysningar han fick hade skäl att förstå.

Uppdragsgivaren samt den vars rätt uppdraget eller försäkringen annans berör och som lider skada på grund av mäklarens felaktiga förfarande har rätt till skadestånd enligt denna paragraf.

Avtalsvillkor som avviker från denna paragraf till nackdel för uppdragsgivaren eller den som enligt 3 mom. har rätt till skadestånd är utan verkan mot en konsument samt en sådan näringsidkare som med hänsyn till arten och omfattningen av hans näringsverksamhet samt omständigheterna i övrigt kan jämföras med en konsument.

14 §

Tid för väckande av talan

Talan om skadestånd enligt 13 § skall väckas inom tre år efter att den skadelidande fick vetskap om skadan, dock senast inom tio år efter att skadan inträffade.

4 kap.

Tillsyn och tvångsmedel

15 §

Tillsyn över försäkringsmäklare

Social- och hälsovårdsministeriet utövar tillsyn över försäkringsmäklarna och har rätt att granska deras verksamhet.

Försäkringsmäklaren skall på begäran ge ministeriet alla de handlingar, upplysningar och utredningar som behövs för tillsynen.

När rörelse inleds eller upphör skall detta utan dröjsmål anmälas till ministeriet.

Försäkringsmäklaren är skyldig att årligen tillställa ministeriet en berättelse över sin rö-

relse enligt ett formulär som ministeriet uppgjort.

Ministeriet har rätt att för registrering av försäkringsmäklare enligt 1 § få uppgifter ur straffregistret.

16 §

Närmare föreskrifter

Social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter om registrering av försäkringsmäklare och förutsättningarna för registrering samt om de försäkringar som försäkringsmäklarna skall ha och de säkerheter som de skall ställa.

17 §

Tvångsmedel

Om en försäkringsmäklare inte följer lag eller stadganden och föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag eller om det har framkommit missbruk i mäklarens verksamhet kan social- och hälsovårdsministeriet tilldela försäkringsmäklaren anmärkning, uppmana mäklaren att inom en viss tid rätta till saken eller förbjuda honom att fortsätta ett förfarande som ministeriet anser vara felaktigt.

Ministeriet kan förena en uppmaning eller ett förbud som avses i 1 mom. med vite. Vitet döms ut av länsstyrelsen på försäkringsmäklarens hemort. Om försäkringsmäklaren inte har hemort i Finland, döms vitet ut av länsstyrelsen i Nylands län.

Om en uppmaning eller ett förbud som avses i 1 mom. inte iakttas, kan ministeriet förbjuda försäkringsmäklaren att fortsätta med sin verksamhet tills förhållandet har rättats till och, om denne grovt har försummat sina skyldigheter, återkalla registreringen.

Om de förhållanden som rådde när försäkringsmäklaren registrerades har förändrats så att han inte längre kunde registreras som försäkringsmäklare enligt denna lag, eller om förutsättningarna för inledande av verksamheten inte längre uppfylls, kan ministeriet återkalla registreringen.

18 §

Ersättning för tillsynskostnader

Försäkringsmäklaren skall för ersättande av de kostnader som tillsynen enligt denna lag orsakar årligen betala en tillsynsavgift som

social- och hälsovårdsministeriet fastställer med iakttagande av vad som stadgas i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92).

5 kap.

Särskilda stadganden

19 §

Tystnadsplikt

Den som vid fullgörandet av uppgifter som nämns i denna lag har fått veta något om försäkringsmäklarens, hans uppdragsgivares eller någon annans ekonomiska ställning eller om någons hälsotillstånd eller en affärs- eller yrkeshemlighet är skyldig att hålla det hemligt, om inte den till vars förmån tystnadsplikten gäller ger sitt samtycke till att saken yppas.

Utän hinder av 1 mom. har social- och hälsovårdsministeriet rätt att lämna upplysningar som omfattas av tystnadsplikten till åklagar- och polismyndigheter för utredning av brott, till myndigheter som annars i lag berättigas att få sådana upplysningar samt, om upplysningarna i en annan stat omfattas av tystnadsplikt, till den myndighet som där utövar tillsyn över försäkringsmäklarverksamhet.

20 §

Olovligt yppande av försäkringshemlighet

Den som olovligen röjer uppgifter som avses i 19 § 1 mom. skall dömas till straff enligt vad lagen om försäkringsbolag (1062/79) stadgar om olovligt yppande av försäkringshemlighet.

Allmän åklagare får inte väcka åtal för brott som avses i 1 mom., om inte målsägande har anmält brottet till åtal.

21 §

Tvivelaktiga affärstransaktioner

Försäkringsmäklaren skall utan hinder av 19 §, innan han slutför en affärstransaktion eller, om förhandsanmälan skulle medföra oskäligen besvär, ofördröjligen efter det att affärstransaktion slutförts underrätta social- och hälsovårdsministeriet, om han har anledning att betvivla det lagliga ursprunget av de medel som används till de tjänster som försäkringsmäklaren betts om. Föremålet för anmälan får inte underrättas om saken.

Försäkringsmäklare skall dessutom uppbeva-

ra och på begäran till ministeriet överlämna alla de tillgängliga uppgifter och handlingar som kan vara av betydelse då saken utreds.

Ministeriet skall underrätta om saken vidare till behörig förundersökningsmyndighet, om ministeriet på basis av försäkringsmäklarens anmälan eller de uppgifter som det fått i samband med tillsynsverksamheten anser att det finns motiverat anledning att misstänka att försäkringsmäklarens tjänster används eller planeras bli använda för att dölja eller utplåna den verkliga arten, det verkliga ursprunget eller den verkliga förvaringsplatsen för medel som åtkommit genom brott eller dispositioner eller rättigheter som gäller medlen.

Ministeriet har i det fall som avses i 3 mom. rätt att meddela försäkringsmäklaren ett förordnande att under högst sju dagar avstå från att utföra transaktionen, om ett sådant avhållande behövs för förundersökningsåtgärderna.

För ministeriet, försäkringsmäklaren eller för de personer som i god tro har vidtagit åtgärder på deras vägnar uppstår inte ansvar för den ekonomiska skada som eventuellt föranleds av åtgärderna enligt denna paragraf.

Ministeriet meddelar närmare föreskrifter om tillämpningen av EG-rådets direktiv om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för tvättning av pengar (91/308/EEG) i fråga om försäkringsmäklaren.

22 §

Olovligt bedrivande av försäkringsmäklarverksamhet

Den som utan att vara antecknad i social- och hälsovårdsministeriets försäkringsmäklarregister bedriver försäkringsmäklarverksamhet enligt denna lag eller i strid med 1 § i sin firma eller annars såsom beteckning för sin verksamhet använder benämningen försäkringsmäklare skall, om gärningen inte är ringa, för *olovligt*

bedrivande av försäkringsmäklarverksamhet dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

23 §

Verkställighet av social- och hälsovårdsministeriets beslut

Ett beslut eller förordnande som social- och hälsovårdsministeriet har givit med stöd av 15 § 1 eller 2 mom., 17 § 1, 3 eller 4 mom. eller 21 § 1, 2 eller 4 mom. kan verkställas även om besvär har anförts.

24 §

Statistik över försäkringsmäklare

Utän hinder av 19 § får social- och hälsovårdsministeriet publicera sådan statistik över försäkringsmäklarnas verksamhet, ställning och utveckling som har gjorts upp på enhetliga grunder för alla försäkringsmäklare.

25 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom förordning.

26 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt om vilken bestäms genom förordning.

Den som bedriver verksamhet som avses i 1 § 1 mom. skall inom sex månader från det lagen trätt i kraft göra en registreringsanmälan enligt denna lag. Anmälan om registrering som försäkringsmäklare kan tas upp till behandling innan lagen träder i kraft. Social- och hälsovårdsministeriet kan på begäran såsom försäkringsmäklare registrera en person som innan lagen trädde i kraft bedrev försäkringsmäklarverksamhet, även om han inte helt uppfyller förutsättningar enligt 3 § 1 mom. 2 punkten.

2.

L a g**om ändring av 3 § lagen angående rättighet att idka näring**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 3 § 26 och 27 punkten lagen den 27 september 1919 angående rättighet att idka näring, dessa lagrum sådana de lyder, 3 § 26 punkten i lag av den 26 augusti 1988 (774/88) och 27 punkten i lag av den 17 maj 1991 (839/91), samt

fogas till 3 §, sådan den lyder ändrad genom lagar av den 12 december 1941, den 28 januari 1944, den 8 juli 1961, den 11 december 1964, den 12 augusti 1966, den 16 mars 1979, den 14 juni och den 26 juli 1985, den 20 februari och den 8 maj 1987 och den 20 december 1991 (858/41, 72/44, 388/61, 597/64, 442/66, 320/79, 484 och 653/85, 184 och 483/87 och 1549/91) samt genom nämnda lag av den 26 augusti 1988 och den 17 maj 1991, en ny 28 punkt som följer:

3 §

Genom lag eller förordning stadgas särskilt om idkande av följande näringar:

26) fondverksamhet;

27) verksamhet vid en värdepappersförmedlingsrörelse och ett optionsföretag, fondbörsverksamhet, avtalsmarknadsverksamhet och

anordnande av annan offentlig handel med värdepapper samt förande av värdeandelsregister; samt

28) bedrivande av försäkringsmäklarverksamhet.

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt om vilken bestäms genom förordning.

Helsingfors den 27 november 1992

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

2.

Lag**om ändring av 3 § lagen angående rättighet att idka näring**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 3 § 26 och 27 punkten lagen den 27 september 1919 angående rättighet att idka näring, sådana de lyder 3 § 26 punkten i lag av den 26 augusti 1988 (774/88) och 27 punkten i lag av den 17 maj 1991 (839/91), samt

fogas till 3 §, sådan den lyder ändrad genom lagar av den 12 december 1941, den 28 januari 1944, den 8 juli 1961, den 11 december 1964, den 12 augusti 1966, den 16 mars 1979, den 14 juni och den 26 juli 1985, den 20 februari och den 8 maj 1987 och den 20 december 1991 (858/41, 72/44, 388/61, 597/64, 442/66, 320/79, 484 och 653/85, 184 och 483/87 och 1549/91) samt genom nämnda lag av den 26 augusti 1988 och den 17 maj 1991, en ny 28 punkt som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Genom lag eller förordning stadgas särskilt om idkande av följande näringar:

26) fondverksamhet; *samt*
27) verksamhet vid en värdepappersförmedlingsrörelse och ett optionsföretag, fondbörsverksamhet, avtalsmarknadsverksamhet och anordnande av annan offentlig handel med värdepapper samt förande av värdeandelsregister.

26) fondverksamhet;
27) verksamhet vid en värdepappersförmedlingsrörelse och ett optionsföretag, fondbörsverksamhet, avtalsmarknadsverksamhet och anordnande av annan offentlig handel med värdepapper samt förande av värdeandelsregister; *samt*

28) *bedrivande av försäkringsmäklarverksamhet.*

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt om vilken bestäms genom förordning.